

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

#METOO- FÖRÄNDRINGARNAS TID

En kritisk diskursanalys av debatten
kring #metoo och sexuellt våld

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

VT 2018

Författare: Maria Spansk & Caroline Wennergrund

Handledare: Anna Hall

Abstract

Titel: #Metoo förändringarnas tid - En kritisk diskursanalys av debatten om #metoo och sexuellt våld.

Författare: Maria Spansk & Caroline Wennergrund

Studiens syfte var att ur ett diskursanalytiskt angreppssätt undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring kampanjen #metoo i Sverige. Vidare var syftet att undersöka hur den diskursiva kampen har sett ut i debatten kring #metoo och hur den sociala praktiken eventuellt kan ha kommit att påverkats av debatten. Sexuellt våld är ett omfattande socialt problem som fick stor uppmärksamhet i samband med #metoo kampanjens genomslag. Flertalet debatter kring #metoo och sexuellt våld har förts i nyhetsmedier och eftersom framställningen av problem i media både visar på och påverkar samhällets syn och förståelse av ett problem har vi i denna studie använt oss av debattartiklar publicerade i nyhetstidningar för undersöka vilka diskurser som går att finna kring problemet. Materialet i denna studie utgörs av 13 olika debattartiklar publicerade i de rikstäckande nyhetstidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter från #metoo kampanjens start 2017-10-15 fram till 2017-12-31. Vi grundade vår studie på en kvalitativ textanalys och analyserade materialet utifrån en kritisk diskursanalys. I analysen använde vi oss både av Faircloughs diskursanalytiska verktyg, teorin claimsmaking och tidigare forskning kring sexuellt våld för att tolka vårt material. Resultaten i vår studie visade på att det finns flertalet diskurser om talet om sexuellt våld i kampanjen #metoo. Den hegemoniska heteronormativa diskursen i samhället har länge varit rådande i förståelsen av sexuellt våld men i vår undersökning av debatten visade det sig att en feministisk diskurs var den mest framstående. Utifrån Faircloughs begrepp diskursordning tolkade vi det som att det skett en förskjutning i vilken diskurs som nu räknas som den rådande i diskursordningen kring sexuellt våld. Av de olika diskurser som framkom i debatten kunde vi urskilja flertalet diskursiva kamper, både vad det gäller förslag på lösningar på sexuellt våld, synen på offer och gärningsman, hur rättsstaten och media hanterar och skriver om problemet samt i diskussionen om rätten att få tala och uttrycka sina åsikter. Flertalet av dessa diskussioner har utifrån vår tolkning kommit att påverka den sociala praktiken kring sexuellt våld.

Nyckelord: #metoo, sexuellt våld, diskurs

If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet. Me too. Suggested by a friend: "If all the woman who have been sexually harrassed or assaulted wrote 'Me too.' as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem."

(Alyssa_Milano, 2017)

Förord

Att skriva denna uppsats har i perioder varit tungt och krävande men framförallt väldigt intressant och lärorikt. Vi vill rikta ett särskilt stort tack till vår handledare Anna Hall som har varit ett oerhört stöd och hjälp på vägen i processen. Tack vare tydlig konstruktiv feedback såväl som stort engagemang och ödmjukhet har vi lyckats ta oss igenom detta med gott självförtroende och inspiration. Vi vill även passa på att tacka nära och kära som har funnits där och stöttat oss när motivationen har sviktat, ni har varit guld värda. Slutligen riktar vi fokus till alla ni som har skrivit under #metoo. Utan er hade vi inte varit där vi är idag. Tillsammans håller vi varandra i handen och kämpar vidare i kampen mot sexuellt våld.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Studiens relevans för socialt arbete	8
1.4 Arbetsfördelning	9
2. Bakgrund	9
2.1 Den feministiska rörelsen och kampen mot sexuellt våld	9
2.2 Definitioner av sexuellt våld	12
3. Tidigare forskning	13
3.1 Omfattning av sexuellt våld i Sverige	14
3.2.1 Biologisk förklaringsmodell	15
3.2.2 Patologisk förklaringsmodell	16
3.2.3 Feministisk förklaringsmodell	17
3.3 Diskurser i media	19
3.4 Diskursers betydelse för att kunna tala om sexuellt våld	20
4. Teoretiskt ramverk och begrepp	22
4.1 Diskurs som begrepp	23
4.2 Claimsmaking	24
5. Metod och metodologiska överväganden	25
5.1 Val av metod	25
5.2 Urval och Avgränsning	26
5.3 Analysmetod - Kritisk diskursanalys	27
5.4 Bearbetning av materialet	31
5.5 Validitet och reliabilitet	32
5.6 Forskningsetiska överväganden	33
6. Resultat och analys	34
6.1 Diskursiv kamp rörande förståelsen av sexuellt våld	35
6.2 Rättsstaten	42
6.3 Att tala	48
7. Avslutande diskussion	51
Referenslista	53
Referenslista över datamaterialet	56

1. Introduktion

I oktober 2017 dök det upp en tweet som skulle komma att förändra hela samhällsdiskursen kring sexuellt våld. En skådespelare vid namn Alyssa Milano gick i samband med filmindustrins försök till att tysta ner flertalet anklagelser om våldtäkt mot hollywoodproducenten Harvey Weinstein ut i sociala medier och berättade om sina egna erfarenheter av sexuella trakasserier inom filmindustrin. Hon skrev därefter en tweet som lød: “[...] If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote ‘Me too.’ as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem.” (Alyssa_Milano, 2017). Det dröjde inte länge förrän #metoo spred sig som en löpeld på twitter och andra sociala medier runt om i större delar av världen. Problemet med sexuellt våld gick inte längre att undgå, det hade nu lyfts upp och brutit den så kallade tystnadskultur som osynliggör sexuella övergrepp (NE, 2018). Hashtagen #metoo användes för första gången redan år 2006, då av den amerikanska kvinnorrättsaktivisten Tarana Burke. Syftet med hashtagen var att låta utsatta kvinnor förstå att de inte är ensamma om sina upplevelser. Kampanjen startade på Myspace och riktade sig främst till svarta yngre kvinnor i utsatta områden (ibid).

Sexuellt våld är ett stort och omfattande problem vilket bland annat statistik från WHO, Världshälsoorganisationen (2018) visar på. I en statistisk undersökning från 2017 uppger hela 35 procent av kvinnor världen över att de någon gång erfarit fysiskt och/eller sexuellt våld under sin livstid (WHO, 2018). I statistik från Brottsförebyggande rådet (2018) framkommer det att cirka 181 000 personer blivit utsatta för sexualbrott i Sverige år 2016. Trots att siffrorna indikerar på hur stort problem sexuellt våld är har problemet hittills inte prioriterats i tillräckligt hög grad vilket alla #metoo upprop visar på. Det är först nu i och med #metoo kampanjens spridning som problemet med sexuellt våld tycks ha fått det fokus som det så länge har behövt. Enligt Retriever (2018) publicerades det över 3 miljoner inlägg på Twitter under bara den första månaden efter #metoo kampanjens genomslag. I Sverige låg siffran på cirka 84 000 inlägg efter första månaden (ibid). Sverige är ett av de länder där #metoo har uppmärksammats som mest. Efter en månad från att Milano publicerats sin tweet hade hela 12470 artiklar publicerats om kampanjen i svenska tidningar (ibid). #Metoo-uppropen berörde och upprörde många, både passiva betraktare och aktiva användare. En del välkomnade kampanjen med öppna armar medan andra ställde sig kritiska och lyfte problematiska konsekvenser med den.

Åsikterna som finns kring #metoo och sexuellt våld och som då bland annat framkommer i nyhetstidningar går att förstås som färgade av olika diskurser. En diskurs kan förklaras som ett bestämt sätt att förstå och beskriva världen utifrån (Winther-Jørgensen och Phillips,

2000:7). Diskurser genomsyrar alla samhällsnivåer och reproduceras exempelvis genom tal bland privatpersoner kring ett fenomen, hur offentliga personer talar om det samt hur media skriver om det (Börjesson, 2003:20). Det innebär att de åsikter som framförs i nyhetstidningar både påverkar och påverkas av diskurser som finns i samhället om sexuellt våld (Livholts, 2007). Det som nu har skrivits i media kring #metoo och sexuellt våld får alltså konsekvenser för allmänhetens förståelse av problemets orsaker och förslag till lösningar. Samtidigt är skribenternas åsikter i sin tur ofta färgade av de diskurser som redan finns i samhället. Det finns massa olika diskurser om sexuellt våld och hur vi väljer att förstå problemet påverkar hur vi anser att problemet bör lösas. Det kan därav vara av intresse att undersöka vilka diskurser som finns kring sexuellt våld och framförallt i debatten kring #metoo där flera olika åsikter kring både kampanjen och problemet har diskuterats flitigt. Att urskilja en diskurs kan dock vara svårt eftersom de är inbakade i samhällets verklighetsuppfattning och därigenom ofta tas för givet (Börjesson, 2003:21-22). Det är först vid analys av ett visst fenomen, såsom debatten kring #metoo som det lättare går att synliggöra diskurserna bakom och därigenom skapa medvetenhet om vad själva grunden i diskursen bygger på (Börjesson, 2003:21-22). Det leder oss in på denna studies problemformulering.

1.1 Problemformulering

Sexuellt våld är ett samhällsproblem som drabbar en stor mängd av mänskligheten (WHO, 2018). I och med #metoo kampanjens stora genomslag lyftes samhällsproblemet upp på ett helt nytt sätt vilket väckte åsikter och debatt runt om i hela Sverige och i svenska nyhetstidningar. Medierapportering både påverkar och påverkas av diskurser i samhället vilket innebär att vad som skrivs i media ofta får konsekvenser för allmänhetens förståelse (Livholts, 2007). De diskurser som framträder i debatten kring #metoo om sexuellt våld kan alltså komma att påverka den sociala praktiken. Det kan därigenom vara av intresse att undersöka vilka diskurser som framkommer om sexuellt våld i mediedebatten, både för att få kännedom om vilka diskurser om sexuellt våld som figurerar i samhället och för att eventuellt kunna utläsa ifall de olika diskurserna har kommit att påverka den sociala praktiken.

1.2 Syfte och frågställningar

Studiens syfte är att ur ett diskursanalytiskt angreppssätt undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring kampanjen #metoo i Sverige. Vidare är syftet att undersöka hur den diskursiva kampen har sett ut i debatten kring #metoo och hur den sociala praktiken eventuellt kan ha kommit att påverkats av debatten.

1. Vilka diskurser om kampanjen #metoo återfinns i svensk dagspress?
2. Vilka strategier används av skribenterna för att föra fram deras åsikter?
3. Hur ter sig den diskursiva kampen i debatten om sexuellt våld, det vill säga hur framställs vissa normer och antaganden som mer självklara än andra?
4. Hur kan debatten eventuellt ha påverkat den sociala praktiken?

1.3 Studiens relevans för socialt arbete

Att främja social inkludering och social sammanhållning, arbeta mot förtryck samt skydda och stödja utsatta och förtryckta grupper och individer är några av grundpelarna i socialt arbete (Akademikerförbundet SSR, 2015). Det sociala problem som denna studie syftar till att undersöka är av relevans för det sociala arbetet eftersom sexuellt våld är ett typ av förtryck, diskriminering och våld som många människor i vårt samhälle drabbas av (WHO, 2002). Genom sökningar på tidigare forskning kring sexuellt våld har vi kunnat urskilja att det inte har forskats speciellt mycket kring problemet i jämförelse med andra sociala problem. En del studier gällande bearbetning av sexuellt våld har genomförts, men forskning som undersöker diskurser om sexuellt våld är däremot betydande få vilket bidrar till att denna studie kan vara av betydelse.

Denna studie har i syfte att undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring #metoo. Att uppmärksamma de diskurser som finns om sexuellt våld i vårt samhälle kan vara av nytta av flera skäl. Det är relevant för samhällsvetenskaplig forskning då tillvaron ofta förstås som perspektivbunden på olika vis och beroende på vilken diskurs som intas så förstår vi både orsakerna och lösningarna till sexuellt våld på olika sätt (Börjesson & Palmblad, 2007:9). Av samma skäl är det av relevans för det sociala arbetet eftersom de diskurser som råder och framställs i samhället påverkar både socialarbetarens egna förståelse samt brukare/klientens förståelse av sexuellt våld. Då sexuellt våld kan drabba brukare/klienter är det av vikt att socialarbetaren också har insikt om hur det sociala arbetets praktik både påverkar och påverkas av diskurser. Diskurser både reflekterar och producerar

system av förståelser, vilket påverkar både den professionella socialarbetarens, klientens/brukarens samt hela samhällets kunskap och förståelse av problemet (Lewis: 2000). Att vara medveten om vilka diskurser som finns om sexuellt våld i samhället kan av samma förklaring skapa en förståelse för varandra vilket även kan påverka vårt bemötande både som privatpersoner och i yrkesrollen som socialarbetare. Denna studie kan därav vara ett, om än småskaligt bidrag till det sociala arbetets praktik.

1.4 Arbetsfördelning

Vi har genom arbetets gång strävat efter att ha en så jämn arbetsfördelning som möjligt. Vi har valt att fokusera på olika delar av texten vid olika tidpunkter för att underlätta arbetets fortsatta förlopp. I bakgrundskapitlet har Maria fokuserat på *2.1 Den feministiska rörelsen och kampen mot sexuellt våld* och Caroline *2.2 Definitioner av sexuellt våld*. I tidigare forskning har båda läst alla studier men Caroline har fokuserat på *3.1 omfattning av sexuellt våld* och Maria resterande kapitel. I teorikapitlet har Maria arbetat med *4.1 Diskurs som begrepp*, medan Caroline har arbetat med *4.2 Claimsmaking*. Metodkapitlet har vi ansett varit extra viktigt att genomgående diskutera eftersom kapitlet handlar om extra viktiga överväganden för studien. Producerandet av texten har delats upp genom att Maria har fokuserat på *5.2 Urval och Avgränsning* och *5.3 Analysmetod -Kritisk diskursanalys*, medan Caroline har fokuserat på resterande kapitel. Analyskapitlet har vi sedan genomarbetat tillsammans. Vi har dock genomgående läst varandras texter och bollat tankar och idéer, både för att hjälpa varandra men också för att säkerställa textens kvalitet och innehåll. Vi upplever båda att arbetsfördelningen har varit jämn och att vi har kompletterat varandra under arbetets gång.

2. Bakgrund

I detta kapitel kommer vi först gå igenom hur den feministiska rörelsens utveckling har sett ut i Sverige kopplat till sexuellt våld samt vad som kan ha påverkat dess framväxt. Detta för att ge en historisk inblick och förståelse för hur den sociala mobiliseringen har sett ut kring kvinnors rättigheter, vilket eventuellt kan ha lett fram till kampanjen #metoo som är en del av den feministiska rörelsen. I 2.2 beskriver vi hur sexuellt våld definieras av olika organisationer och myndigheter samt hur Sveriges lag rubricerar det som en brottshandling för att ge en förståelse för vad sexuellt våld faktiskt är för någonting.

2.1 Den feministiska rörelsen och kampen mot sexuellt våld

Enligt flera teoretiker, filosofer och aktivister har kvinnor genomgående i historien underordnats mannen (Brownmiller, 1975; Freedman, 2003; Carlsson, 2009). Samhället har utformats utifrån mäns behov och således har män givits rätten och makten att överordnat ta beslut om kvinnor och inskränka deras rättigheter (Schmitz, 2011). För att motverka detta förtryck och uppnå frigörelse har kvinnor mobiliserat sig och organiserat sig, denna sociala mobilisering har kommit att kallas den feministiska rörelsen (Freedman, 2003). Den feministiska rörelsens övergripande mål är att uppmärksamma den diskriminering kvinnor utsätts för på grund av sitt kön, samt att sedan förändra den strukturen (ibid). Rörelse har bidragit med förändringar på alla olika samhällsnivåer, både strukturellt med politiska förändringar och lagändringar, men också inom den privata sfären. Den första sociala mobiliseringen för kvinnors rättigheter i Sverige som fick betydande genomslagskraft kom år 1863 då lagen ändrades till att ogifta kvinnor över 25 år kunde myndighetsförklaras (Björk 1999:18). Sedan dess har flera kamper förts vilket har lett till en utveckling för kvinnors rättigheter, bland annat rösträtten, rätten till abort och införandet av barnomsorg (Schmitz, 2011)

Den feministiska rörelsens framväxt delas ofta in i olika vågor. Den första vågens feminism inträffade vid sekelskiftet 1800-1900, feminister kämpade då för att ge kvinnor lika rättigheter. Denna rörelse är mest känd för att ha resulterat i att kvinnor fick rösträtt (Freedman, 2003). Andra vågens feminism växte fram under 1960-1970-talet med fokus på kvinnors ojämlika förhållanden vad det gäller både politiska rättigheter men framförallt familjeförhållanden, arbetsliv och sexualitet (ibid). Den tredje vågens feminism kom runt 90-talet och uppmärksammade tidigare osynliggjorda grupperns rättigheter i samhället, som exempelvis rasifierade kvinnor och hbtq-personer (Ljungberg, Lönnroth & Sand, 2017). Vågmetaforen används för att beskriva tre epoker då den feministiska rörelsen fick stort genomslag, men feministiska rörelser har bedrivit kamp både innan, emellan och efter dessa så kallade vågor (Freedman, 2003).

En stor fråga för den feministiska rörelsen är kvinnors rätt till sin egen kropp. Det var under 1970-talet som fokus riktades mer på privatliv, att göra det personliga politiskt (Carlsson, 2009). En debatt om sexuella övergrepp och mäns kontroll över kvinnors kroppar fördes av feministiska aktivister och forskare i syfte att visa på hur objektifiering och maktasymmetri mellan män och kvinnor påverkar kvinnors handlingsförmåga. Innan denna debatt var det inte alls socialt accepterat att tala om sexualliv och familjeliv som en politisk fråga (Björk 1999:18; Rönnblom 2002:2). Trots debatten fortsatte det att vara ett tabubelagt ämne. Kvinnor

som blivit utsatta för någon typ av sexuellt våld vågade många gånger inte tala om sina upplevelser utan upplevde skam, skuld och rädsla för den stigmatisering det skulle innebära att berätta. Tystnadskulturen gjorde sig fortfarande gällande även om fler vid denna tidpunkt vågade tala (Carlsson, 2009). Lagstiftningen kring våldtäkt och sexualbrott mot kvinnor har varit en bidragande orsak till tystnadskulturen. Först år 1965 förbjöds våldtäkt inom äktenskapet i Sverige och sedan dess har sakteligen förändringar gjorts i lagstiftningen tack vare feministiska rörelsens engagemang i frågan (Schmitz, 2011). Enligt Carlsson (2009:28-30) är det feministiska projektet att göra det personliga politiskt en långdragen strategi som påverkas av samhällsförändringar. Utvecklingen av hur vi definierar, och hur vi ser på sexuellt våld påverkas bland annat av hur den politiska aktivismen ser ut. Under 2000-talet låg fokus till motsats från 1970-talet på att avpolitisera bearbetning av sexuellt våld. Erfarenheterna av sexuellt våld omvandlades då till något som skulle handskas med hjälp av terapi av en terapeut eller psykolog, sexuellt våld konstruerades då återigen som en privatsak. Genom denna syn på bearbetning förflyttades hanterandet av sexuellt våld till det professionella fältet och en avpolitisering påbörjades igen (ibid).

Rosenberg (2010) menar att den feministiska utvecklingen starkt har präglats av hur den politiska feminismen har sett ut i Sverige. Utvecklingen har pendlat mellan olika inriktningar och feminismen har givits skiftande stort utrymme på det politiska fältet. Under 1970-talet fanns det ett samband mellan fördelningspolitiska frågor som klass och kön vilket feministisk teori och aktivism sedan övergav till förmån för en liberal breddning av feminismen. Många partier valde då att inte längre kalla sig för feministiska utan svartmålade begreppet feminism och började tala om begreppet jämställdhet istället. Det bidrog till en separatism i både Sveriges politik i stort och inom den feministiska rörelsen (ibid).

De olika feministiska riktningarna är överens i många frågor men skiljer sig i andra. När det kommer till debatten om sexuellt våld skiljer sig förståelsen till viss del åt (Freedman, 2003:7). Hur stor legitimitet och uppmärksamhet debatten har givits har delvis påverkats av vilken feministisk röst som givits mest utrymme på den politiska dagordningen men också vilka rådande förståelser och perspektiv som funnits kring sexuellt våld vid olika tidpunkter (Carlsson, 2009). Genom att titta på hur diskurser kring sexuellt våld har sett ut vid olika tidsepoker går det att förstå vilken utveckling och genomslagskraft de feministiska rörelserna faktiskt har haft. Den feministiska rörelsens visioner har historiskt sett fått störst effekt när en utveckling av andra delar av samhället skett till dess fördel. Tvärtom har den feministiska rörelsens legitimitet minskat vid tidpunkter då deras målsättningar inte överensstämte med utvecklingen på andra arenor (ibid). Vi tolkar det som att de övergripande normer som råder i

samhället under en viss tid alltså påverkar förståelsen av sexuellt våld och därigenom delvis rörelsens utveckling.

2.2 Definitioner av sexuellt våld

Sexuella trakasserier och sexuella övergrepp är mångfacetterade begrepp vilket bidrar till att definitionen kan anses vara något oklar. Witkowska (2005) ställde i sin studie ett antal frågor till 540 flickor och 440 pojkar, angående 18 typexempel på beteenden som brukar definieras som sexuella trakasserier. Studien visade att de respondenter som hade utsatts för alla 18 beteenden ändå svarade nej på frågan om de utsatts för sexuella trakasserier. Det indikerar således på att det finns en diskrepans mellan människors egen upplevelse av sexuella trakasserier och definitionen av det. Witkowska (2005:25-27) framhåller att det kan finns två anledningar till att det har varit svårt att definiera sexuella trakasserier. För det första kan det vara svårt för utsatta att själva uttrycka sig kring ämnet då det innebär att de måste erkänna sig som offer. För det andra finns en del tvetydigheter vad gäller definitionen från offrens sida. Witkowska (2005) menar att kön spelar in i dessa tvetydigheter då kvinnor och män ofta definierar sexuella trakasserier på olika sätt.

Om vi tittar på Diskrimineringslagen lyder definitionen för sexuella trakasserier: “ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet” (Diskrimineringslag 2008:567). I Brottsbalken lyder definitionen för våldtäkt: “Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag...” (Brottsbalken 1962:700).

Vi har valt att använda oss av begreppet sexuellt våld när vi talar om sexuella trakasserier och sexuella övergrepp. Begreppet sexuellt våld är ett paraplybegrepp för både sexuella trakasserier och övergrepp. En anledning till att paraplybegreppet sexuellt våld används är att sexuellt våld av många teoretiker betraktas som ett kontinuum. Begreppet sexuellt våld skapar en förståelse för olika former av våld, hot och kränkningar som kännetecknade av en gradskillnad snarare än en artskillnad (Steen, 2003:49-52). Genom detta perspektiv och bredden i begreppet kan vi inkludera alla typer av sexuell utsatthet i studien.

Själva begreppet sexuellt våld, definieras av Nationellt Centrum för kvinnofrid (2018) som “[...] kränkningar och övergrepp med sexuella förtecken. Det kan vara allt från att tjata sig till sex, till våldtäkt. Det kan också handla om att tvinga någon att utföra olika typer av sexuella

handlingar”. WHO (2002:149) definierar sexuellt våld som “any sexual act, attempt to obtain a sexual act, unwanted sexual comments or advances, or acts to traffic, or otherwise directed, against a person’s sexuality using coercion, by any person regardless of their relationship to the victim, in any setting, including but not limited to home and work”. Dessa definitioner hoppas vi ska tydliggöra förståelsen för vad vi syftar till när vi i studien använder begreppet sexuellt våld.

3. Tidigare forskning

I detta kapitlet presenterar vi tidigare forskning relaterad till studiens ämne - sexuellt våld och diskurser kring sexuellt våld. I 3.1 presenterar vi forskning om omfattningen av sexuellt våld i Sverige idag, i 3.2 redogör vi för tidigare forskning rörande diskurser om sexuellt våld. I 3.3 presenteras studier som undersöker diskurser i media och i 3.4 skriver vi om diskursers betydelse för att kunna tala om sexuellt våld.

I sökandet efter relevant forskning inledde vi med att leta efter forskning så nära studiens syfte som möjligt, alltså studier som lyfter diskurser om sexuellt våld i debatten kring #metoo. Eftersom #metoo är en relativt ny kampanj finns det ännu inte mycket forskning kring ämnet. Vid sökning på flertalet sökbaser fann vi få vetenskapligt grundade studier som på ett eller annat vis behandlar #metoo, dock visade sig ingen av dessa undersöka diskurser om sexuellt våld i kampanjen #metoo. Vi valde därför att fokusera vår sökning mot studier som behandlar diskurser om sexuellt våld, vilket det finns en del tidigare forskning om. Mycket av den samhällsvetenskapliga forskningen kring diskurser och sexuellt våld är gjorda utifrån ett feministiskt eller socialkonstruktionistiskt perspektiv. Till en början tänkte vi att det skulle begränsa vår möjlighet till att lyfta diskurser som grundar sig mer i exempelvis en biologisk förklaringsmodell, men det visade sig snarare vara en tillgång då de flesta studier lyfter motsatta förståelser för att analysera och problematisera sexuellt våld. Som tidigare nämnt är sexuellt våld ett begrepp som innefattar både sexuella övergrepp och sexuella trakasserier. Definitionerna skiljer sig något och används på olika sätt i olika sammanhang. Vi har därför valt att använda oss av alla tre begrepp som sökord för att finna tidigare forskning inom ämnet för vår studie. Vi kombinerade sökorden med begreppet ‘diskurs’ och sökte både på engelska och svenska för att inkludera så många relevanta studier som möjligt. Eftersom vi i vår studie vill undersöka diskurser om sexuellt våld i mediedebatten kring #metoo valde vi även att inkludera sökord som ‘media’ för att fånga studier som belyser framställningen av sexuellt våld i media. Söktjänster vi framförallt använt oss av är Universitetsbibliotekets katalog, Libris och Kvinnsam. I vårt val av forskning har vi utöver vetenskapliga studier som belyser diskurser om sexuellt våld utifrån exempelvis orsaker, förutsättningar för att tala och

medierapportering, valt att inkludera statistik och omfångsstudier för att lyfta hur stort och omfattande problem sexuellt våld är.

3.1 Omfattning av sexuellt våld i Sverige

Forskning om omfattningen av sexuellt våld globalt visar på att det är ett stort samhällsproblem. Enligt statistik från 2017 av WHO (2018) visade det sig att ungefär 35 procent av kvinnor världen över uppger att de någon gång under sin livstid har erfarit fysiskt och/eller sexuellt våld. Undersökningen visar på att största andelen av de kvinnor som blivit utsatta för våld uppger att de har erfarit det i en nära relation. Det främsta intresset för vår studie är hur omfånget och statistiken ser ut i Sverige eftersom syftet är att undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring kampanjen #metoo i Sverige. I "Slagen dam" en omfångsstudie skriven av Eva Lundgren (2001) undersöks mäns våld mot kvinnor i Sverige. Studien genomfördes i början av 00-talet och resultatet visade att 34 procent av de tillfrågade uppger att de hade blivit utsatta för någon form av sexuellt våld minst en gång sedan den dagen de fyllde 15 år. Av de 34 procenten visade undersökningen att 7 procent uppger att de har blivit utsatta det senaste året Lundgren (2001).

Brottförebyggande rådet (BRÅ) producerar statistik rörande sexualbrott. År 2016 uppger 2,4 procent av populationen alltså cirka 181 000 att de blivit utsatta för sexualbrott. År 2015 låg nivån på 1,7 procent och under åren 2005-2012 låg andelen på en förhållandevis konstant nivå, runt 1 procent. Med hjälp av tidigare undersökningar kan vi alltså se att det framstår som det skett en ökning av sexualbrotten i Sverige de senaste åren. Det är dock svårt att veta hur stort problemet egentligen är då det som tidigare nämnt finns studier som visar på att definitionen av vad sexuellt våld är kan se olika ut. Dessutom kan vi spekulera i hur vidare ökningen kan bero på andra aspekter än att det sexuella våldet skulle ha ökat. En bidragande faktor till att antalet sexualbrott har ökat statistiskt skulle eventuellt kunna vara att utsatta i högre grad anmäler sexualbrott. Enligt BRÅ (2018) låg siffran för anmälda sexualbrott 2016 på 20 284 medan antal lagförda beslut om sexualbrott låg på 1189. Det indikerar också på att det är ett fåtal personer som blir lagförda i jämförelse med hur många som anmäls.

3.2 Diskurser om sexuellt våld

Det finns många olika diskurser om sexuellt våld och även olika sätt att gruppera dem på. Diskurserna kan skilja sig åt beroende på tidpunkt och plats men också beroende på vilket typ av förklaringsmodell sexuellt våld ses utifrån. Olika förklaringsmodeller varierar i sin förståelse av fenomenet, dess orsak och hur det bör åtgärdas. I en studie av Bergenheim (2005) presenteras fyra olika förklaringsmodeller som innefattar olika typer av diskurser som

rättsväsendet och vetenskapen idéhistoriskt sett hanterat och förstått sexuella övergrepp utifrån. Bergenheim (2005) lyfter en biologisk, en patologisk, en sociologisk och en feministisk förklaringsmodell som hon grupperar diskurser under. I den biologiska modellen förstås sexuellt våld som biologiskt betingat. Män anses ha en aggressiv och våldsam tendens i sin sexualitet vilket förstås ha med arv och biokemi att göra. I den patologiska förklaringsmodellen ses sexuellt våld som tecken på sjuklighet och förövaren förklaras som sexuellt frustrerad, psykiskt sjuk eller kraftigt neurotisk. I den sociologiska modellen tolkas istället sexuellt våld som en produkt av en patriarkal kultur där männen lär sig att kvinnor är till för deras skull. Den feministiska förklaringsmodellen ser sexuellt våld som orsaken av manlig dominans, sexuellt våld förstås som en maktutövning män använder sig av mot kvinnor snarare än att det skulle handla om sexualitet (Bergenheim, 2005:417-419). Vi har i vår studie valt att gruppera diskurserna vi funnit i den tidigare forskningen om sexuellt våld utefter Bergenheims indelning. Bergenheims förståelse av den feministiska förklaringsmodellen går dock på många vis ihop med hennes beskrivning av den sociologiska. Vi har därför valt att i vår studie sammanföra den sociologiska och den feministiska förklaringsmodellen som en gemensam övergripande gruppering av vissa diskurser om sexuellt våld. Vi har valt att kalla den för feministisk förklaringsmodell.

3.2.1 Biologisk förklaringsmodell

I den biologiska förklaringsmodellen som Bergenheim (2005:417-419) lyfter går det att urskilja en heteronormativ diskurs. Diskursen bygger på tanken om att det finns två motsatta kön som av biologiska anledningar är åtskilda, både i beteende och sexualdrift. Män som grupp är överordnade kvinnor som grupp vilket manifesteras i de olika könen förväntade roller. Sexuellt våld förstås utifrån den heteronormativa diskursen bero på att män har en biologisk aggressiv och våldsam tendens i sin sexualitet (Bergenheim, 2005). Den heteronormativa diskursen framträder i flertalet tidigare forskningsstudier om sexuellt våld men belyses då ofta ur ett socialkonstruktivistiskt eller feministiskt perspektiv som problematisk eller som orsaken till sexuellt våld. Vi kommer nedan att redogöra för några av dem.

En studie som ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv analyserar heteronormen är Hlavkas (2014) studie "Normalizing sexual violence: Young woman account för harassment and abuse". Hlavka (2014:337-358) visar i sin studie hur unga tjejer som har blivit utsatta för sexuella trakasserier eller övergrepp ofta förklarar sina erfarenheter med uttryck som "boys will be boys". Tjejerna normaliserar killarnas beteenden för att de har blivit lärda hur de bör agera och bete sig i förhållande till det motsatta könet samt hur de bör tänka kring sig själva.

De använder sig av kulturellt tillgängliga diskurser som den heteronormativa diskursen för att förklara sina erfarenheter. Tjejerna förväntas bete sig, agera och klä sig på ett visst sätt för att undvika att hamna i situationer där sexuellt våld kan uppstå. Skulden till sexuellt våld läggs således på den utsatta och männen fräntas ansvar för sina handlingar. Hlavka (2014:337-358) menar att sexuellt våld är ett strukturellt problem som legitimeras och reproduceras genom den heteronormativa diskursen, medan den biologiska förklaringsmodellen skulle förklara sexuellt våld som biologiskt betingat och därigenom som ett individproblem (Bergenheim, 2005:417-419).

I Jeffners (1998) studie "Liksom våldtäkt typ" diskuteras också den heteronormativa diskursen ur ett konstruktionistiskt perspektiv som förklaringsmodell till varför inte bara kvinnor utan också institutioner rättfärdigar mäns beteenden. Även när det kommer till våldtäkt tvingas den utsatta tjejen ta på sig ansvaret. Studien visar på hur den heteronormativa diskursen genomsyrar alla samhällsnivåer och på så vis både - juridiken, politiken, institutioner som skolor och arbetsplatser samt privata relationer med familj, vänner och partners. I studien lyfter Jeffner hur killar som utövar sexuellt våld sällan bryter mot festkulturens normer eller heteronormen för hur han förväntas agera som man medan tjejer som är alkoholpåverkade, klädda på ett sätt som uppfattas som sexuellt utmanande och beskrivs vara otydliga i sina nej bryter mot heteronormen och tvingas därigenom känna skam och skuld. Bergenheim (2005:408-411) beskriver precis som Jeffner (1998) hur den heteronormativa diskursen påverkar förståelsen av offer och gärningsman. Bergenheim (2005:408-411) lyfter hur olika diskurser historiskt sett har präglat rättsväsendet och hur offer och gärningsman började förstås och handskas utifrån en mer biologisk förståelse under 1900-talet. Kvinnans skyddsvärde började då bedömas utifrån hennes livsstil, agerande, klädsel och utseende medan mannens straffvärde granskades med fokus på hur han lever upp till den hegemoniska manligheten vilket är en förståelse som i mångt och mycket lever kvar i rättssystemet idag (ibid).

3.2.2 Patologisk förklaringsmodell

Ur den patologiska förklaringsmodellen förstås sexuella våld som tecken på sjuklighet. Förövaren anses antingen vara sexuellt frustrerad, psykisk sjuk eller kraftigt neurotisk (Bergenheim, 2005:417-419). Inom den patologiska förklaringsmodellen går det att urskilja en diskurs kring offer och gärningsman och då framförallt gärningsmannen. Att ett sexualbrott kan ske förstås utifrån diskursen om gärningsmannens psykiska ohälsa. Livholts (2007:83) skriver i sin studie "Vanligt som vatten" om hur förövaren vid ett sexualbrott gärna vill förstås utifrån bilden av den "typiske våldtäktsmannen". Den förståelsen kan antas grunda sig i den

patologiska förklaringsmodellen om att förövaren måste vara en man som är socialt avvikande på grund av psykiska besvär eller liknande (ibid).

I en studie av Steen (2003:93-94) lyfts bland annat patologiska förklaringsmodeller som orsaken till sexuellt våld. Steen refererar till Eva Hedlund, hedersdoktor i socialt arbete som beskriver mäns våld mot kvinnor som ett okontrollerbart agerande. Hedlund menar att män som handlar på detta sätt gör det i ett okontrollerat raseri, ett raseri som inte egentligen är kopplat till kvinnan i sig, utan snarare till sig själv. Det kan exempelvis handla om besvikelsekänslor gentemot modern eller andra psykologiska eller psykosociala orsaker. Hedlund beskriver att mäns våld mot kvinnor skulle vara ett individbaserat problem, ett avvikande manligt beteende som förklaras genom psykopatologiska orsaker (ibid).

3.2.3 Feministisk förklaringsmodell

Feministiska perspektiv har en framträdande roll i forskning kring sexuellt våld. Den feministiska förklaringsmodellen går inte att se som en enhetlig modell då den innefattar en skiftande och mångfacetterad samling idéer (Freedman, 2003:7). Feminismens olika inriktningar delar dock samma grundtanke om att uppmärksamma det förtryck och den diskriminering som kvinnor utsätts för på grund av sitt kön, vilket har varit ett grundargument för att förklara orsaken till sexuellt våld i den forskning vi i det här kapitlet kommer att lyfta.

Sexuellt våld förstås utifrån en feministisk diskurs bero på patriarkala strukturer. Susan Brownmiller (1975) utgår i sin studie "Against our will: Men, woman and rape" ifrån just denna feministiska diskurs och menar att sexuellt våld inte bottenar i det biologiska könet som den biologiska förklaringsmodellen syftar till, utan snarare manifesterar hur sexualiserat kön är. Brownmiller (1975) lyfter hur män utsätter män för våldtäkt i exempelvis fängelsemiljöer, och på så vis tvingar in de utsatta männen i den heteronormativa roll som kvinnor lever i utanför fängelsets murar. Enligt Brownmiller (ibid) handlar våldtäkt inte om en tillfällig förlust av kontroll, utan om manlig aggression som främjas genom patriarkatet. Utifrån den feministiska diskursen är sexuellt våld ett uttryck för och ett sätt att upprätthålla mäns makt över kvinnor (ibid). En tolkning av detta skulle kunna vara att patriarkatet således formar heteronormen, som utifrån en feministisk diskurs förstås som en starkt bidragande orsak till många sexualbrott.

Eva Lundgren skriver i sin studie "Våldets normaliseringsprocesser: två parter - två strategier" (1991) utifrån en feministisk diskurs om normaliseringsprocesser av våldssituationer. Lundgren (ibid) diskuterar hur kvinnor har lärt sig att normalisera mäns

beteenden. Normaliseringsprocesser leder inte bara till att våldet normaliseras av de kvinnor som utsätts, utan också av män och samhällsliga institutioner. Lundgren (ibid) lyfter hur normaliseringsprocesser används som en anpassning- samt överlevnadsstrategi av män för att vidmakthålla makt och erotisk njutning från kvinnor. Kvinnan i sin tur anpassar sig efter minskat fysiskt, mentalt och emotionellt livsutrymme och gränserna för vad som är godtagbart och kränkande suddas således ut. Kvinnan placeras i en känslomässig beroendeställning och legitimerar sedan mannens agerande som uttryck för kärlek och omtanke precis som mannen.

Inom den feministiska förklaringsmodellen kring sexuellt våld finns diskurser om offer och gärningsmän. Den feministiska förklaringsmodellen anser oftast att offer och gärningsman kan vara vem som helst och att våldet kan ske överallt, i hemmet, på gatan, på arbetsplatsen etcetera. I Andersons och Dohertys studie "Rape" (2008) undersöks faktorer som påverkar diskurser kring offerskapet och förövaren ur ett feministiskt perspektiv. Förståelsen av offret i samhällets alla delar påverkas av en rad faktorer, exempelvis offrets grad av motstånd, offrets klädsel, anständighet, offrets tidigare sexuella erfarenheter och om offret var berusad vid händelsens tidpunkt. Anderson och Doherty (ibid) framhåller att fokus på dessa faktorer beror på den heteronormativa diskursen som dominerar i samhället. Om kvinnor inte agerar utifrån sin könstillhörighet räknas de inte som lika trovärdiga och fråntas därigenom rätten att anses sig som offer (ibid). Anderson och Doherty (ibid) menar att den heteronormativa diskursen tillsammans med förtryck bidrar till en våldtäktskultur där förövaren skyddas och den utsatta kvinnan får en roll som lögnare och icke trovärdig.

I Nicola Gavey studie "Just sex? The cultural scaffolding of rape" (2005) lyfts aspekten av att sexuellt våld kan ske på andra platser och i relation till någon vi faktiskt känner, vilket går emot den rådande offerdiskursen som präglas av både den biologiska och den patologiska förklaringsmodellen. Gavey (2005) undersöker förståelser kring gråzonen mellan våldtäkt och samtyckt sex i heterosexuella relationer utifrån ett feministiskt perspektiv. Vad som räknas som sexuella övergrepp kan i många fall vara svårdefinierat speciellt om parterna ingår i en relation. Gavey (2005) undersöker de sociala förväntningarna gällande sex som leder till oönskat sex och använder sig av tre dominanta diskurser om heterosexuellt sex för att ge förståelse till hur oönskat sex kan uppstå. "Have/hold" diskursen som förstår kvinnan som asexuell men som engagerar sig i sex för att de önskar sig en relation och barn, "permissive sex" diskursen där kvinnan förstås som sexuellt jämlik med mannen och "male sex-drive" diskursen där mannen anses ha en högre sexdrift än kvinnan. Gavey (2005) granskar den heteronormativa diskursen ur ett kritiskt perspektiv och menar att det heterosexuella manliga privilegiet dominerar, vilket i sin tur påverkar det heterosexuella sexet. Hon vill med sin

studie förändra den dominanta diskursen kring våldtäkt. Istället för att se det som ett individuellt problem där det krävs att individen har agens och visar på motstånd bör fenomenet förstås som ett mer nyanserat kulturellt problem (ibid).

Sexuellt våld förstås alltså utifrån en feministisk diskurs som ett problem som kan drabba alla i alla rum, med undantag för vissa feministiska perspektiv. Förövaren är inte den "typiske våldtäktsmannen" som den patologiska förklaringsmodellen menar, utan kan vara vem som helst. Orsaken till förövarens handling har med makt att göra. De flesta feministiska perspektiv förstår sexuellt våld som ett maktmedel beroende av patriarkala strukturer, men vissa lyfter även andra maktaspekter. I artikeln "#yesallwomen: Intersectional Mobilization Against Sexual Assault is Radical (Again)" diskuterar Michelle Rodino Colocino (2014) hashtagen #YesAllWomen som har som syfte att ur ett intersektionellt perspektiv belysa alla kvinnors utsatthet för sexuellt våld. Artikeln lyfter kritik som har riktats mot feministisk aktivism som ofta bara lyckas synliggöra den heterosexuella, vita medelklasskvinnans utsatthet för sexuellt våld. Rodino Colocino (2014) menar att vi behöver inkludera alla intersektionella kategorier såsom etnicitet, ålder, klass, sexualitet eller funktion i kampen mot sexuellt våld. Hon framhåller således en intersektionell diskurs i förståelsen av sexuellt våld.

3.3 Diskurser i media

Diskurser som dominerar samhället är med och påverkar hur sexuellt våld hanteras, både rättsligt, politiskt och hur det talas om det. Som tidigare nämnt genomsyrar diskurser alla samhällsnivåer och reproduceras både genom tal bland privatpersoner, politikers framställningar samt hur media skriver om ett fenomen (Börjesson, 2003). I artikeln "Framing sexual harassments through media representation" (2013) undersöker McDonald & Charlesworth hur sexuella trakasserier på arbetsplatser är beskrivna, debatterade och konstruerade i nyhetsmedia. Det framkommer att förståelser av sexuella trakasserier som ett individuellt problem mellan två enskilda är den mest framstående diskursen i medierapportering, medan diskurser som menar att sexuella trakasserier på arbetsplatser är ett strukturellt problem beroende på ojämlikhet mellan könen inte var lika framträdande. McDonald & Charlesworth (2013) menar att konsekvenserna av att diskurser som framhåller att det är ett individbaserat -eller arbetsplatsproblem får mest plats i media minimerar förståelsen för att det skulle finnas en relation mellan sexuella trakasserier och patriarkala strukturer.

Livholts (2007) menar i sin studie att det som rapporteras i media får konsekvenser för allmänhetens förståelse av ett fenomen. Livholts (2007) lyfter hur journalisten genom sina

ordval skapar en verklighetsuppfattning av ett problem och framstår för allmänheten som ett språkrör för verkligheten. Journalistens åsikter påverkas av normaliteten i samhället som i sin tur skapas genom en majoritetskultur. Majoritetskulturen får sin betydelse i relation till specifika nationella och lokala sammanhang där den är med och skapar vedertagna dominerande tankemönster hos folk. Ett exempel som Livholts (2007) lyfter är föreställningar om "svensk jämställdhet" som bidrar till att bygga upp det vi betraktar som svenskt. Förståelser kring offer och förövare påverkas således av hur de framställs i media. Livholts (2007) lyfter hur offerskapet ofta framställs som något som är starkt kopplat till plats men också genus, klasstillhörighet etnicitet. Hur offret har sett ut och agerat vid övergreppet har stor betydelse. Vid en rättegång läggs vikt vid att kunna påvisa att offret har försökt göra tydligt motstånd, som att skrika, tillkalla hjälp eller slå tillbaka mot förövaren. Gärningsmannen i sin tur vill gärna förstås utifrån bilden av den "typiske våldtäktsmannen". En förståelse som tidigare nämnt grundar sig i en patologisk förklaringsmodell där förövaren förstås som en man med psykiska besvär, men också som en man med andra socialt avvikande karaktärsdrag såsom invandrarbakgrund eller tillhörighet till någon form av subkultur (ibid).

I Monika Edgrens studie "Berättelser om sexuellt våld i feministisk forskning" (2011) diskuteras också hur offer och gärningsman framställs i media. Edgren (2011) lyfter hur den svenskfödda pojken framställs som den som tar hand om och respekterar kvinnor, i motsättning till den icke-svenskfödda pojken som kränker och våldför sig på kvinnor. De svenskfödda män som utför sexualbrott målas i mediala sammanhang upp som individuella fall och som avvikelser från den "svenska maskuliniteten" och förstås inte som en del av en strukturell problematik. Män med annan etnicitet pekats istället ut som våldtäktsmän vilket har bidragit till synen på "den andre" som våldtäktsman och den svenskfödda mannen som fri från skuld. Den utsatta kvinnans offerstatus påverkas beroende på vem förövaren är och om han passar in i den ideala bilden av en våldtäktsman. Är förövaren en rasifierad man ökar offerstatusen hos kvinnan, medan den minskar om det är en svenskfödd man (ibid). Medierapporteringen kring offer och gärningsman vid sexuellt våld framställs ofta utifrån de patologiska och biologiska förklaringsmodellerna, men det görs en distinktion mellan olika kategorier av människor (ibid).

3.4 Diskursers betydelse för att kunna tala om sexuellt våld

Att kunna tala om sexuellt våld och sexuella trakasserier har inte alltid varit möjligt. I studien "Survivor Discourse: Transgression or Recuperation?" (1993) lyfter Alcoff och Gray, Foucaults syn på diskurser och hur de skapas, upprätthålls och motverkas. Foucault menar att

det är lätt att anamma en diskurs även om du i din åsikt egentligen avviker, speciellt när det kommer till diskurser om sexualitet. En diskurs utgör vad som anses som normalt och vad som anses som avvikande. Avviker du finns en skam, en skuld och kanske till och med ett rättssystem som sätter sig emot dig. Det är då lättare att följa diskursens ramar. Foucault menar att en utveckling av sexualitetens diskurs kom i samband med den katolska kyrkans makt. Kyrkan ansåg att vissa typer av sexualiteter, exempelvis homosexualitet och sexualiteten utanför äktenskapet, var syndigt. Att då öppna sin mun och våga berätta om sin läggning, var inte lätt eftersom du då skulle gå emot kyrkans värderingar (ibid). Att tala om sexualiteten har blivit lättare och lättare i och med de olika paradigmskiften som skett genom åren, dock har svårigheten och stigmat kring att tala om sexuellt våld hängt kvar och genomsyrat samhället av olika skäl (ibid).

Monica Edgren (2011) skriver om offerskapet och hur diskurser i samhället bestämmer huruvida en person får erkännas som offer eller inte. Hur vi talar om vad som är typiskt ett offer reducerar möjligheterna för personer vars erfarenheter inte går att lägga under dessa föreställningar av hur ett offer "bör vara". Edgren (ibid) lyfter olika former av diskurser när det kommer till berättandet och talet om sexuellt våld. Några av dem är de juridiska diskurserna, etnifierade diskurserna och diskurserna för plats och rum. Hon menar att saker som plats, tid, verbal kommunikation, visuell uppenbarelse spelar roll för erkännandet av offerskapet, men också för möjligheterna för att tala om sina upplevelser. Exempelvis säger diskursen om plats och rum att hemmet ofta är en plats som målas upp som ett tryggt och säkert ställe. Men om själva hotet och utsattheten finns i hemmet, vad händer då med berättandet? Att gå emot dominerande diskurser av ett fenomen kan många gånger leda till misstro och utsatthet. Detta kan därför vara en av anledningarna till att det råder en tystnadskultur kring att tala om sexuellt våld (ibid). Edgren (2011) menar att intersektionella kategoriseringar även kan spela roll i hur offerskapet legitimeras. Samhällets diskurser kring sexuellt våld vid övergreppets tidpunkt samt den enskildes egenskaper och historia kan påverka hur personer uppfattar sina erfarenheter samt hur andra väljer att förstå dem. De utsattas erfarenheter sammanförs ofta på ett sätt som gör att den enskilde tappar sin egen historia. Det i sin tur påverkar ifall offret ges förutsättningarna för att våga tala (ibid).

I Ninni Carlsson avhandling "Avslöjandets tid: Kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp" (2009) undersöks kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp de genomlevde i sin barndom. Avhandlingen är indelad i tre delar, först en historisk överblick av hur debatten kring sexuella övergrepp, incest och våld har sett ut i media och i samhället i stort under åren 1970-1996, sedan delarna "tystnadens tid" och "avslöjandets tid" som utgår från forskningsdeltagarnas

berättelser. Carlsson (2009) lyfter olika diskurser som hon tolkar att kvinnorna i sina berättelser utgår ifrån i sitt berättande och också vilka diskurser hon tycks utläsa i den historiska debatten under åren 1970-1996. Vi har här valt att lyfta hur Carlsson tolkar debatten kring sexuellt våld, incest och våld då det främst är de delarna som kan vara av intresse för vår analys. I beskrivningen av debatten framhåller Carlsson hur förutsättningen för att kunna tala påverkar kvinnornas bearbetning och hur förutsättningarna i sin tur påverkas av vilka diskurser som råder kring förståelsen av sexuellt våld mot kvinnor och barn. Carlsson (2009) framhåller att människan inte är frikopplad från det samhälle hon lever i vilket innebär att den språkliga och sociala kontexten påverkar kvinnornas förutsättningar för bearbetning. Under 1970-talet skedde politiska och diskursiva förändringar kring förståelsen av sexuellt våld som kom att få stor betydelse för kvinnornas bearbetning och förutsättning för att tala. En mer feministisk diskurs tog plats i debatten vilket ledde till att den sociala kontroll som kvinnorna levt under på alla arenor luckrades upp och således gav dem större förutsättningar för att våga tala och också bemötas av mer stöd och förståelse (ibid). Carlsson (2009) lyfter i sin avhandling att kvinnors bearbetning av sexuellt våld kan förstås som både ett individuellt, socialt, kollektivt och diskursivt arbete. Hon framhåller att om problemet med sexuellt våld hålls på en individuell nivå kan inte förändring ske. I och med att sexuellt våld började förstås utifrån en mer feministisk diskurs ledde till att problemet lyftes till en strukturell nivå. Den förändringen menar Carlsson kan vara en bidragande orsak till att kvinnorna vågade berätta om sina upplevelser. Carlsson (2009) konstaterar att hur medierapporteringen, politiken och de diskursiva förståelserna om sexuellt våld ser ut under en viss tidpunkt får konsekvenser för utsatta kvinnor då det antingen stänger eller öppnar deras handlingsutrymme och således deras förmåga att göra motstånd och tala (ibid).

4. Teoretiskt ramverk och begrepp

Vi har i den här studien valt begreppet diskurs och claimsmaking som teoretiskt ramverk. I 4.1 beskriver vi diskurs som teoretiskt begrepp eftersom studiens syfte bland annat är att ur ett diskursanalytiskt angreppssätt undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring kampanjen #metoo. Genom att redogöra för begreppet ger vi läsaren en tydlig inblick i det teoretiska ramverket bakom begreppet vilket gör det lättare för läsaren att hänga med i studiens resultat och analys. I 4.2 redogör vi för det teoretiska begreppet claimsmaking. Då vårt syfte också är att undersöka hur den diskursiva kampen har sett ut i debatten kring #metoo kan claimsmaking vara ett bra teoretiskt verktyg för att analysera hur skribenternas för fram sina claims och vilka strategier de använder.

4.1 Diskurs som begrepp

Begreppet diskurs används inom diskursanalysen som en paketlösning där både teori, metod och analysmetod sammanlänkat fungerar som ett verktyg för analys. Hur begreppet diskurs definieras och hur det kan användas för att analysera och förstå ett fenomen råder det oenigheter kring. De flesta positioneringarna grundar sig i socialkonstruktionismen och menar att våra sätt att använda språket spelar en aktiv roll i skapandet och förändringen av vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer (Winther-Jørgensen & Phillips, 2000).

En diskurs är "ett bestämt sätt att tala om eller förstå världen" (Winther-Jørgensen & Phillips, 2000:7). Diskurser går att förstås som en sorts representation av verkligheten samtidigt som diskurser också skapar verkligheten genom deras beskrivningar av ett ämne eller ett fenomen (Börjesson, 2003). Diskurser uppstår i förhållande till yttre omständigheter som kulturell historia, regler och lagar. När människor försöker skildra världen och skapa förståelse för ett visst fenomen eller ämne sker det genom ett reglerande samtalssystem med institutionaliserade framställningsprocesser och praktiker. Det är en fråga om en social överenskommelse där diskurser blir meningsbärande enheter som genom språket konstruerar verkligheten (ibid). Diskurser är produktiva då de hjälper människan att skapa förståelseramar för en viss kontext. Det människor ser som sant och logiskt påverkas av vilka diskurser som finns kring fenomenet eller ämnet (ibid).

Diskurser kan utgöra ramen för vad som gäller under en viss tid och på en specifik plats men de är inte statiska utan i rörelse (Winther-Jørgensen & Phillips, 2000). Rådande diskurser kan ändras och vilka som är rådande beror på tidpunkt, plats och vilket fenomen eller ämne det handlar om. Ett visst fenomen skulle kunna förstås genom en viss diskurs idag men ha förståtts och förklarats genom en annan diskurs vid en annan tidpunkt i historien (Börjesson, 2003). Vissa diskurser kan ses som nya, medan andra är mer etablerade och kan förstås som mentaliteter. Vissa diskurser är långlivade medan andra är mer tillfälliga (ibid). Det råder flera diskurser samtidigt, ibland fungerar de i harmoni men de kan också slåss om samma utrymme beroende på vilket ämne eller fenomen det handlar om. Enligt Börjesson (2003) bygger grundpelarna för diskurser på vem som får uttrycka sig och hur. En diskurs bestämmer gränserna för vad som är socialt och kulturellt accepterat att tala om. I varje miljö där en viss diskurs verkar råder också en talordning över vem som anses vara kunnig att tala om ämnet. Det finns därigenom en maktdimension i diskurser som avgör vad som ska inkluderas eller exkluderas ur ett socialt sammanhang. Detta blir tydligt i så kallade diskursiva kamper, där diskurser kämpar för att få höras och synas (Winther-Jørgensen & Phillips, 2000).

4.2 Claimsmaking

Claimsmaking är ett teoretiskt begrepp som betyder att någon uttrycker en åsikt inför andra människor kring ett ämne som denna anser vara problematiskt. Personen som uttrycker sin åsikt brukar kallas för claimsmaker och uttrycker sig med syftet att uppnå förändring eller förbättring kring problemet (Loseke 2003; Best 2013). Hur åsikten uttrycks är flexibelt då det kan ske verbalt, visuellt eller beteendemässigt. Begreppet claimsmaking kommer från engelskan, i svensk översättning benämns det som anspråksformulering. Vi kommer dock att använda oss av den engelska begreppsapparaten. Best (2013) menar att socialkonstruktionister ser claimsmaking som en nödvändig process för att ett socialt problem ska kunna identifieras. Utan en person eller grupp som uttrycker missnöje över något finns heller inte något problem. Det är först när människor upplever problem och andra blir varse om problemen som sociala problem kan identifieras. Loseke (2003) förklarar att en viktig del i claimsmaking är hur påståendena tas emot av sin publik. Ett claim är ett claim oavsett om andra människor tror på det eller ej, men det som avgör ifall ett claim får genomslag och sedan får kallas socialt problem, är beroende av att människor tar till sig av påståendet. Publiken för ett claim är dessutom ofta kritiska eftersom publiken är beroende av att ett claim är trovärdigt och väsentligt, vilket kan göra det svårt för en claimsmaker att charma sin publik (ibid).

Claimsmakers kan tas på olika allvar beroende på hur rimliga påståendena verkar, men också beroende på vem eller vilka som yttrar sig. Personer som ofta tas på större allvar kan exempelvis vara forskare eller experter. Ett claim som får stor uppmärksamhet hamnar ofta i media och debattsammanhang, vilket gör att det sprids ytterligare i samhället (Best, 2013). Best (2013) förklarar även att samhällets kultur är en avgörande faktor för hur olika claims kommer att mottas av människor. Ett claim måste stämma överens med hur människor ser på världen för att få genomslag. Enligt Best (2013) har claims tre byggstenar; grund, motivation och slutsats. Grunden, är viktig då det står för vilken fakta ett claim vilar på. Människor behöver ofta evidensbaserad fakta såsom forskning för att övertygas om någonting. Hur en claimsmaker sedan presenterar och motiverar sitt claim är avgörande för huruvida publiken kommer att uppfatta påståendet som någonting som bör åtgärdas eller ej. Motivationen spelar således på människors känslor, värderingar och tankar om rättvisa. Slutsatsen i sin tur fokuserar på vad som bör bli den specifika åtgärden för problemet och innehåller ofta både kort- och långsiktiga mål. Som kortsiktigt mål kan kampanjer startas med syfte att medvetandegöra människor om problemet, medan långsiktiga mål kan innebära att fokusera på lagförändringar (ibid).

Loseke (2003) menar att claimsmakers använder sig av olika strategier för att motivera sin text inför sin publik. En strategi kan vara att låta sin publik läsa mellan raderna för att sedan

skaffa sig en egen uppfattning om problemet. Genom denna strategi ljuger inte claimsmakern för sin publik, men redogör inte heller för alla detaljer som eventuellt skulle påverka mottagarens åsikt. Claimsmakern kan exempelvis berätta om ett barn som blivit kidnappat och mördat, för att sedan ge sin publik statistik på hur många barn som försvinner varje år. Genom dessa två element i berättelsen kan publiken sedan få en uppfattning om att alla barn som försvinner varje år blir kidnappade och mördade. Loseke (2003) understryker dock att publiken ofta är kritisk till sin natur då de jämför mottagen information med tidigare erfarenheter och kunskap, och på så vis godtar inte alltid publiken allt som claimsmakern säger. En annan strategi som claimsmakers kan använda sig av för att vinna stöd hos sin publik är att måla upp ett socialt problem som någonting som kan leda till extrema konsekvenser. Genom att benämna exempelvis arbetslöshet som någonting som kan leda till "fasansfulla konsekvenser" har claimsmakern lättare att vinna stöd än om personen skulle framställa problemet som "lite problematiskt" (ibid). En tredje strategi som är ett viktigt element inom claimsmaking är att "claima" vid rätt tidpunkt och Loseke (2003) förklarar att det finns två aspekter av tidpunkt att ta hänsyn till. Den första aspekten rör det faktum att publiken måste se problemet överhuvudtaget. Om media exempelvis intensivt diskuterar ett problem är det inte rätt tidpunkt för att börja göra claims om någonting helt annat, eftersom det inte kommer få samma utrymme i media vid denna tidpunkt. Då kommer ett claim gå obemärkt förbi eller inte ens tas med i tidningar eller tv. Den andra aspekten som är viktig för en claimsmaker, är att göra ett claim när det finns ett verkligt problem som exempel att koppla det till. Loseke (2003:58) beskriver att det är lättare för claimsmakers som är för strängare nationell säkerhet att framföra ett claim efter exempelvis en terroristattack. Vid denna tidpunkt kommer människor vara så uppjagade och känslomässigt engagerade att de mer sannolikt kommer att hålla med.

5. Metod och metodologiska överväganden

5.1 Val av metod

Denna studie grundar sig på en kvalitativ textanalys. Att göra en kvalitativ textanalys innebär att du som forskare är intresserad av att undersöka helhetsbilden eller fånga djupet i visst fenomen som går att analyseras genom textuell data (David & Sutton, 2016:99). Enligt David och Sutton (2016:159-160) innefattar textuell data alla former av betydelsefulla objekt, exempelvis bilder, byggnader och producerad text. Den kvalitativa ansatsen grundar sig ofta i en hermeneutisk ansats som menar att det inte finns någon observerbar verklighet. Data är snarare beroende av betraktarens subjektiva tolkning (David & Sutton, 2016:83). Eftersom syftet med vår studie är att undersöka diskurser som i sig grundar sig i konstruktionismen

vilken i sin tur har en hermeneutisk ansats, så kom valet av en kvalitativ forskningsdesign naturligt.

För att undersöka diskurser om sexuellt våld i kampanjen #metoo har vi valt att analysera debattartiklar som rör #metoo och som publicerats i nyhetstidningar, vilket utgör en typ av textuell data. Valet av textuell data grundade vi på att människors åsikter kring ett fenomen både påverkar och påverkas av vad som skrivs i nyhetsmedier (Carlsson, 2009:401). Att undersöka debattartiklar kring #metoo gör det därigenom möjligt för oss att studera vilka diskurser som kan finnas om sexuellt våld i vårt samhälle idag, vilket går i enlighet med studiens syfte. Att kampanjen #metoo har fått sådant stort genomslag har lett till att det har skrivits en hel del om kampanjen i svenska massmedier vilket också motiverar vårt val.

En analys av diskurser kan vara med och synliggöra hur språket spelar en aktiv roll i skapandet och förändringen av vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer (Winther-Jørgensen & Phillips, 2000:7). Eftersom vi med vår studie är intresserade av att undersöka hur skribenter genom språket konstruerar förståelser kring sexuellt våld, och hur de med sina artiklar både skapar men också bevarar rådande diskurser kring sexuellt våld valde vi att göra en typ av diskursanalys, närmare bestämt en kritisk diskursanalys.

Sammanfattningsvis: Den här studien grundar sig på en kvalitativ textanalys, där den textuella datan utgörs av debattartiklar publicerade i nyhetstidningar och analysmetoden består av en kritisk diskursanalys.

5.2 Urval och Avgränsning

För att fånga en så stor bredd av olika åsikter som möjligt i vårt datamaterial har vi valt att göra ett strategiskt urval. Det strategiska urvalet innebär att forskaren själv gör det urval den tycker är passande för studien. David och Sutton (2016:197) menar att forskaren bedöms i denna urvalstyp inneha kunskapen för att själv kunna göra ett vettigt urval utifrån sin egen uppfattning om vilka individer eller i vårt fall artiklar som bör samlas in.

Inför första steget i datainsamlingen upptäckte vi att det har publicerats tusentals med artiklar i svenska medier kring #metoo sedan kampanjen fick sitt genomslag (Retriever, 2018). Vi förstod då att vi skulle behöva vara väldigt selektiva i vårt urval, både för att finna rätt material i enlighet med vårt syfte och med tanke på studiens korta tidsperiod. Inför första steget i urvalsprocessen formulerade vi därav några urvalskriterier utifrån studiens

frågeställningar för att datainsamlingen skulle ske systematiskt och enligt med studiens syfte.

Urvalskriterierna var att artiklarna ska:

- ha publicerats i de svenska nyhetstidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter
- ha publicerats mellan datumen 2017-10-15 då #metoo kampanjen startade och 2017-12-31
- gå att finna på databasen Mediearkivet (Retriever)
- vara opinionsbildande, där skribenten formulerar egna åsikter relaterat till #metoo och sexuellt våld
- vara fokuserad på den svenska kontexten

Första urvalssteget gjordes genom sökningar via Göteborgs universitetsbiboteks databas Mediearkivet (Retriever). Vi valde där “#metoo” som sökord för att fånga artiklar som på något vis behandlade ämnet. Vi avgränsade oss med att söka efter tryckt press i nyhetsmedierna Aftonbladet som utgör rikstäckande kvällspress samt Dagens nyheter som rikstäckande dagspress. Valet av nyhetsmedier gjordes främst utifrån dess spridning och läsarantal. Valet av datum gjordes i syfte att fånga ett så brett spann av åsikter som möjligt eftersom debatten med tiden skiftade i dess fokus. Vi fick totalt 243 träffar på Aftonbladet och 621 träffar på Dagens Nyheter mellan datumen 2017-10-15 och 2018-01-31. Vi läste sedan igenom varje artikel för att kunna avgöra om artiklarna matchade våra urvalskriterier eller ej. Under tiden vi läste igenom artiklarna förde vi anteckningar om varje artikel för att komma ihåg vad den rörde. Efter att ha sorterat materialet slutade siffran på 183 opinionsbildande artiklar.

I det andra urvalet tematiserade vi artiklarna utefter vilka eventuella diskurser som kunde utläsas i texterna för att se vilken spridning vi hade fått i innehållet. Vi hade då diskurser från tidigare forskningen i åtanke, som exempelvis den heteronormativa diskursen, olika diskurser om offer och gärningsman och feministisk diskurs. Vi gjorde sedan ett strategiskt urval för att på så vis kunna välja ut de artiklar som var mest kärnfulla och visade på störst spridning av åsikter och diskurser. I samråd med vår handledare kom vi fram till att ca 15 artiklar skulle vara ett rimligt antal. När urvalsprocessen var färdig landade vi på 13 stycken.

5.3 Analysmetod - Kritisk diskursanalys

Vi har valt att använda oss av kritisk diskursanalys som analysmetod i denna studie. Med kritisk diskursanalys undersöks relationerna mellan diskursiv praktik och social samt kulturell utveckling i olika sociala sammanhang (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:66). Den kritiska diskursanalysen används för att undersöka *hur* någonting sägs snarare än vad som sägs (Börjesson & Palmblad, 2007:9-11). Analysen har sin grund i konstruktionismens perspektiv och menar att världen inte går att förstås på ett neutralt sätt så länge språk använts, då språk konstruerar världen (Börjesson & Palmblad, 2007:9-11). Den kritiska diskursanalysen ger oss därigenom möjlighet att undersöka hur åsikter kring sexuellt våld i kampanjen #metoo framförs och således analysera vilka bakomliggande diskurser som eventuellt skulle kunna ligga till grund för skribenternas åsikter, vilket är i enlighet med studiens syfte.

Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:66-70) finns det flera inriktningar av den kritiska diskursanalysen som delvis skiljer sig från varandra men som också har vissa likheter. De gemensamma dragen mellan de olika angreppssätten går att sammanfattas i fem punkter.

1. Den sociala världen konstitueras genom diskursiva praktiker, det vill säga genom att individer konsumerar och producerar text. Det innebär att språket delvis hjälper till att forma sociala relationer och identiteter men också att sociala relationer eller identiteter till viss del är en produkt av språket.
2. Diskurser både påverkar men också påverkas av andra sociala praktiker och skeenden. De är med och formar sociala strukturer men de utformas och begränsas också av strukturer. Diskurser återspeglar alltså den rådande ordningen, legitimerar den och kan ge uttryck för maktstrukturer.
3. Den kritiska diskursanalysen avslöjar strukturerna genom vad som sägs och skrivs i tal och text. Analysen gör lingvistiska analyser av språkbruket i sociala sammanhang genom att empiriskt studera i huvudsak text och deras egenskaper.
4. Diskurser anses kunna ha ideologiska effekter när de fungerar för att producera nya ojämlika maktförhållanden i samhället. Den kritiska diskursanalysen vill således uppmärksamma strukturell makt och ojämlikhet mellan sociala grupper i samhället som diskursiva praktiker bidrar till att skapa och upprätthålla.
5. Kritiska diskursanalytiker är inte neutrala utan har ett uttalat ställningstagande för svagare grupper i samhället. De arbetar för att jämna ut ojämlika maktförhållanden och menar att medvetenhet om språkets makt kan inspirera till andra verklighetsuppfattningar (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:66-70)

Eftersom den kritiska diskursanalysen har flera inriktningar som delvis skiljer sig i sin teori och metod så har vi valt att använda ett specifikt angreppssätt av den kritiska diskursanalysen, närmare bestämt diskursanalytikern Faircloughs för att genomföra vår analys på ett så systematiskt sätt som möjligt.

Den kritiska diskursanalytikern Norman Fairclough har sina rötter i en post-marxistisk tradition och fokuserar på att lyfta de maktförhållanden som finns i samhället (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:70-72). Fairclough ser diskurser som både någonting som hjälper till att forma sociala identiteter och relationer och som en del av en större kontext där de påverkar individer till att konstruera betydelse- och kunskapssystem (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:72-73). Fairclough skiljer diskurser från andra diskursiva praktiker, han ser på diskurser som uteslutande lingvistiska element vilket innebär språkliga enheter. Han menar att det finns två dimensioner som bör tas i hänsyn vid en analys av diskurser, han kallar dem för den *kommunikativa händelsen* och *diskursordningen*. Den kommunikativa händelsen innebär att språket används i ett visst sammanhang som exempelvis i ett tal, eller som i vårt fall en debattartikel. Diskursordning i sin tur är alla de sammanlagda diskurser som används inom ett socialt område eller en social institution. I denna studie innebär det alla diskurser som finns om sexuellt våld i debatten kring #metoo i svensk nyhetspress. I en diskursordning strider olika diskurser om vara den rådande verklighetsuppfattningen och gälla som "sant". Denna strid är en ständigt pågående process som kallas för en diskursiv kamp. Ett exempel på detta från den tidigare forskningen i denna studie är kampen mellan den heteronormativa diskursen och en feministisk diskurs. Under vissa perioder är en typ av diskurs rådande för att sedan tas över av en annan (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:72-73). Fairclough talar också om *genrer* och menar att genrer är ett språkbruk som är kopplat till och utgör en del av en bestämd social praktik. Exempelvis en nyhetsgenrer såsom debattartiklar. Nyhetsgenren debattartiklar ingår i diskursordningen svensk nyhetspress och det språkbruk som används i de debatterande texterna är den kommunikativa händelsen (Winther Jørgensen och Phillips, 2000).

Fairclough har utarbetat en egen analysmodell som kan användas vid empirisk forskning om kommunikation och samhälle (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:72-76). Modellen bygger på att undersökandet av diskurser bör ske utifrån tre olika dimensioner, i *text*, som *diskursiv praktik* och som *social praktik*. Alla tre dimensioner ska inkluderas vid en diskursanalys av en kommunikativ händelse (ibid). I text undersöks den kommunikativa händelsens egenskaper med hjälp av att titta på exempelvis ordval eller metaforer. Genom att undersöka texten i debattartiklarna kan vi i vår studie finna svar på frågeställningarna om vilka strategier

skribenterna använder sig av för att framställa sina åsikter samt eventuellt hur den diskursiva kampen förs i debatten. I granskningen av den diskursiva praktiken undersöks de produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten. Alltså hur textförfattaren antingen upprätthåller eller utmanar redan existerande diskurser och genrer för att framställa sin text, samt eventuellt hur läsaren också använder redan befintliga diskurser och genrer för att tolka texten. Det är på den diskursiva praktikens nivå som analysen kan generera i identifiering av diskurser, vilket är den mest centrala nivån i vår analys eftersom studiens främsta syfte är att undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring #metoo i Sverige (ibid). I granskningen av den sociala praktiken undersöks det bredare sociala sammanhanget som texten, i det här fallet debattartikeln är en del av. På denna nivå undersöks förhållandet mellan diskurser och den icke-diskursiva praktiken, alltså vilka utomstående institutionella faktorer som påverkar den rådande diskursiva praktiken (ibid). Genom att undersöka huruvida den diskursiva praktiken reproducerar och upprätthåller, eller omstrukturerar den existerande diskursordningen kring sexuellt våld kan vi utläsa vilka eventuella konsekvenser det kan få för den sociala praktiken. Eftersom medierapportering och andra sociala praktiker även påverkar den diskursiva praktiken kan vi genom den sociala praktikens nivå eventuellt också undersöka hur sociala sammanhang i sig påverkar diskurser om sexuellt våld (ibid).

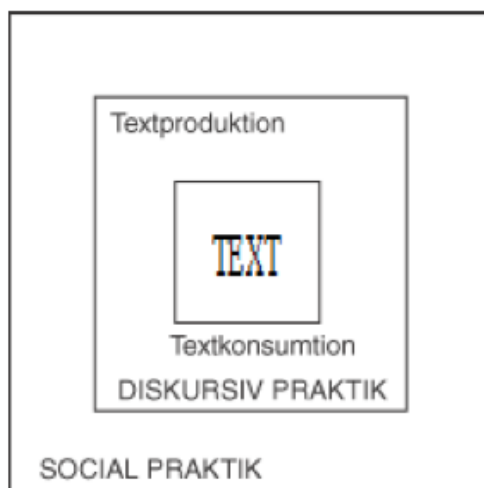

Fig 1. Faircloughs tredimensionella modell

I textanalysen av den kommunikativa händelsen har Fairclough bidragit med flera olika teoretiska begrepp som kan användas som analysverktyg. (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:86-88). Vi har i vår analys valt att använda oss av följande:

- *Modalitet* handlar om graden av affinitet, hur starkt något påstås. Exempelvis “det är bra” (hög affinitet) eller “jag tycker att det är bra” (låg affinitet). Vilken modalitet som

används får konsekvenser för diskursens konstruktion av sociala relationer och betydelse- och kunskapssystem.

- *Intertextualitet* är ett begrepp som utgör ett verktyg för att hitta den diskursiva och sociala praktiken bakom texten. Begreppet används för att undersöka ifall skribenten refererar till andra texter såsom rapporter eller liknande för att få fram och stärka sitt budskap.
- *Interdiskursivitet* beskriver olika diskurser inom och/eller mellan andra diskursordningar. Få diskurser inom en diskursordning kan indikera på ett upprätthållandet av sociala strukturer medan flera olika diskurser kan visa på förändringar i samhällsprocesser (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:86-88).

5.4 Bearbetning av materialet

När vi hade valt ut de 13 artiklar vi tänkt använda oss av som datamaterial för studien läste vi igenom alla ännu en gång och markerade delar av texten som vi ansåg kunde vara användbara för analysen. Vi valde att markera de delar av texten där skribentens egna åsikter och ställningstaganden kom fram, för att på så vis kunna urskilja bakomliggande diskurser i texten. Efter detta påbörjade vi kodning av citaten. David och Sutton (2016:289) menar att diskursanalytisk kodning innebär att man tittar på överordnade teman i texten och inte specifika ord och uttryck. Inom diskursanalysen är kodningen inte en del av analysen som den är i exempelvis innehållsanalysen, utan kan snarare ses som ett verktyg för att sedan kunna påbörja analysen. Kodningen kan alltså förstås som ett förberedande steg innan analysen påbörjas för att göra analysen mer hanterlig (ibid). När vi tittade efter dessa överordnade teman frågade vi varandra, vilka diskurser tycker vi se att de olika citaten grundar sig i? Vilka citat diskuterar ungefär samma tema? Vilken bredd av diskurser kan vi urskilja? Av det markerade materialet valde vi ut 16 citat. För att belysa det mest kärnfulla innehållet i varje citat valde vi att i en del av citaten klippa bort de delar av texten som vi bedömde som irrelevanta. De delar av texten som har klippts bort har markerats med: [...]. De utvalda citaten sattes sedan under 3 större teman. Dessa teman har vi valt att kalla:

6.1 Diskursiv kamp rörande förståelsen av sexuellt våld
--

6.2 Rättsstaten

6.3 Att tala

Analysen utförde vi sedan utifrån Faircloughs tredimensionella modell där vi undersökte citaten utifrån de tre dimensionerna, text, diskursiv praktik och social praktik (Winther

Jørgensen och Phillips, 2000:72-76). Som tidigare nämnt är den diskursiva praktiken den mest centrala delen i vår analys eftersom studiens främsta syfte är att undersöka vilka diskurser som går att finna om sexuellt våld i kampanjen #metoo. Vi valde därför att främst fokusera på den diskursiva praktiken under analysens första steg men med text-dimensionen och den sociala praktiken i bakhuvudet hela vägen. Vid nästa steg gjorde vi en textanalys och då använde vi oss av både Faircloughs analysverktyg samt de claimsmaking-strategier som vi tagit upp i teorikapitlet. Att analysera texten med hjälp av dessa verktyg har hjälpt oss att svara till studiens frågeställning om vilka strategier skribenterna använder sig av, samt skapat stöd för våra tolkningar av den diskursiva praktiken bakom citaten. För att svara på syftets andra del om hur den diskursiva kampen om sexuellt våld har sett ut i debatten och hur den sociala praktiken eventuellt kan ha kommit att påverkas av debatten har vi använt oss av Faircloughs analysnivåer diskursiv praktik och social praktik.

5.5 Validitet och reliabilitet

Bryman (2008:49) menar att begreppen reliabilitet och validitet är två av de viktigaste bedömningsgrunderna för studier inom samhällsvetenskapliga fältet. Reliabilitet innebär metodens tillförlitlighet i studien. Inom diskursanalys som vi i denna studie använder som analysmetod är det dock inte av vikt att en annan forskare ska kunna komma fram till samma resultat om studien replikeras. Det eftersom forskaren själv är en del av kunskapsskapandet i en diskursanalys (Bryman, 2008). Kalman och Lövgren (2012) menar att det för studiens tillförlitlighet är viktigt att vara noggrann med att i texten redogöra för vilka författare eller forskare som har kommit fram till vad. För att öka studiens tillförlitlighet har vi därför försökt vara noggranna med att tydliggöra vem som säger vad i texten. Är det vi som gör tolkningen eller är det en författare eller en forskare som gör det? Genom att redovisa olika citat från debattartiklarna, förklara hur vi har tänkt och redogöra för våra egna tolkningar tycker vi att vi visar på en transparens i studien. Då vi har en förståelse av världen som socialt konstruerad och att diskurser är med och skapar verkligheten, förstår vi det som att det inte finns en rätt eller fel tolkning av en text. Det innebär att vi har en insikt om att beroende på vem som läser datamaterialet kan den tolkas på olika sätt.

Winther Jørgensen och Phillips (2000:117) menar att validitet inom diskursanalysen omfattar hur väl det insamlade materialet svarar till studiens frågeställningar. De påståenden som analysen innehåller ska gå att koppla till ett sammanhang, och ifall de inte gör det och det finns komponenter som inte passar in, riskerar analysen att uppfattas som icke trovärdig (Winther Jørgensen och Phillips (2000:117)). Vi anser att vi genom att använda tidigare

forskning, de teoretiska begreppen diskurs och claimsmaking samt Faircloughs analysverktyg har kopplat våra tolkningar till ett socialt sammanhang på ett fullgott sätt när vi har analyserat vårt empiriska material. Ytterligare ett sätt att påvisa validiteten är att värdera hur fruktbar analysen är. Det handlar om att titta på styrkan i förklaringarna och dessutom hur den kan skapa nya förklaringar (Winther Jørgensen och Phillips (2000:117). Genom att genomgående reflektera över styrkan i våra förklaringar har vi försökt säkerhetsställa validiteten i studien.

5.6 Forskningsetiska överväganden

Kalman och Lövgren (2012:9) förklarar att etiska överväganden väldigt viktiga när en forskningsstudie ska utföras. Etik i forskningssammanhang representerar både en reflektion över vad forskningen kan innebära för forskningsdeltagare och andra forskare som eventuellt kan komma att forska vidare på studien, samt för samhället i stort. Dessa aspekter har vi tagit i beaktning och reflekterat kring både innan och genomgående under studiens gång.

Enligt Vetenskapsrådet (2002) ska alltid de fyra forskningsetiska principerna informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet tas i beaktning inför en forskningsstudie. Informationskravet och samtyckeskravet bygger på att forskningsdeltagarna har rätt till att få information om vad de eventuellt kommer att delta i, för att sedan ge sitt samtycke till att delta. I denna studie har vi valt att genomföra en analys av debatten om #metoo i tryckt nyhetspress. Eftersom den empiri vi samlat in redan är offentlig i media innebär det att vi inte ha behövt fråga om samtycke av skribenterna och därigenom inte heller informera dem om studien (David & Sutton, 2016:164-165).

Konfidentialitetskravet innebär att värna om deltagarnas integritet så att ingen kan spåra studien till deltagarna, och nyttjandekravet innebär att insamlad information om enskilda personer inte får nyttjas i något annat sammanhang än i forskningssammanhang (Kalman & Lövgren 2012:13-14; Vetenskapsrådet, 2002). När etiska överväganden görs bör alltså alltid informanternas rättigheter stå i fokus. Vi som forskare måste titta på vilka sociala fördelar som kan komma ur forskningen och samtidigt väga dem mot det eventuella nackdelarna för informanterna. Ibland kan det visa sig att informantens rättigheter är viktigare att ta hänsyn till än fördelarna med forskningen, och då faller syftet med att genomföra studien (Buchanan & Markham (2012:4). När det kom till konfidentialitetskravet i vår studie har vi resonerat att de artiklar vi valt att ta med redan är skrivna i offentlig nyhetspress. Skribenternas namn är dessutom även de offentligt publicerade. Det kan dock vara av vikt att reflektera över valet av att forska på material skrivna av privatpersoner trots att det publicerats för allmänhetens beskådning (David & Sutton, 2016:164-165). Även om skribenterna i vår studie har valt att publicera sina debattartiklar i offentligheten så är de troligtvis inte medvetna om att de kan bli

forskade på. Texterna hade kunnat formulerats annorlunda om den insikten funnits eller om de blivit informerade om vad forskningen vill undersöka. Efter noggranna reflektioner gjorde vi bedömningen att skribenterna inte kommer till skada genom att återigen nämnas vid namn i denna studie, därav har vi valt att skriva ut deras fullständiga namn. Vi har även valt att ta med en insändare skriven av en privatperson. Vi diskuterade de etiska aspekterna med att ta med den artikeln, och huruvida vi skulle anonymisera författarens namn i studien eller inte, men beslutade oss tillslut för att även i det fallet skriva ut hans namn då vi tror att vår studie inte bör komma någon av skribenterna till skada.

En annan etisk aspekt utöver de fyra forskningsetiska principerna som är av vikt att uppmärksamma är den egna förförståelse av ämnet. Vår egen förförståelse till ämnet i denna studie har gjort det svårt att gå in i undersökningen som ett blankt blad. Redan innan studiens start var vi färgade av teoretiska perspektiv och teorier om sexuellt våld. Att vi själva har deltagit i #metoo rörelsen gör också att vi har en tydlig ståndpunkt i våra åsikter om dess genomslag. Det kan ses som etiskt problematiskt och för att undvika personligt inflytande har det varit viktigt för oss att hålla oss öppna och inte låta våra åsikter ta över. Vi har alltså genom studiens gång fått påminna oss själva och varandra om att behålla en så objektiv hållning som möjligt. Kalman och Lövgren (2012:9) nämner just detta, att ett viktigt övervägande är att vara opartisk, ärlig och så noggrann som möjligt för att stärka studiens tillförlitlighet.

6. Resultat och analys

I detta kapitlet redovisas resultatet utifrån studiens syfte och frågeställningar. Vi har valt att dela in kapitlet i tre teman. I 6.1 analyserar vi den diskursiva kampen rörande förståelsen av sexuellt våld. I 6.2 redovisas diskurser kring rättsstaten, både med fokus på offer och gärningsman samt uthängningarna av personer i press och medier som kommit att bli en stor del av debatten kring #metoo. I sista delen, 6.3 presenteras diskurser om att tala, både förutsättningarna för att tala och rätten att få tala. Genomgående redovisas de övergripande diskurser som vi har kunnat urskilja i debatten samt hur den diskursiva kampen förs. Vi redogör även för de strategier som används av skribenterna och hur påståenden görs och framställs. Vi lyfter även vid några tillfällen hur debatten tycks ha påverkat den sociala praktiken.

6.1 Diskursiv kamp rörande förståelsen av sexuellt våld

Inledningsvis vill vi lyfta en intressant aspekt vi upptäckt under studiens gång för att ge en förståelse för vad debatten kring #metoo tycks ha bidragit till. I debatten kring #metoo och sexuellt våld har vi kunnat urskilja att en feministisk diskurs dominerar. De flesta skribenter lyfter och problematiserar sexuellt våld utifrån förståelsen av att orsaken till sexuellt våld i de flesta fall beror på den patriarkala strukturen, där män fostras in i rollen som överordnade och därigenom tar sig friheter (Jeffner, 1998). Tidigare forskning visar på att det bakåt i historien och fram till #metoo kampanjens genomslag har varit en mer heteronormativ diskurs som dominerat förståelsen av sexuellt våld både i talet om, hur rättsväsendet hanterar det och hur media framställer problemet (Bergenheim, 2005; Livholts, 2007, Edgren, 2011). Den förståelsen tycker vi oss kunna utläsa har tagits över av en feministisk diskurs om sexuellt våld i debatten kring #metoo. Utifrån Faircloughs begrepp diskursordning tolkar vi det som att det tycks ha skett en förskjutning i diskursordningen kring sexuellt våld i samband med #metoo (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Det påverkar debatten på så vis att de skribenter som har valt att lyfta problemet utifrån en annan diskurs framstår som de som försöker utmana diskursordningen medan de som framhåller en feministisk diskurs blir de som upprätthåller den nu dominerande feministiska diskursen (ibid). Det går i motsats med vad mycket av den tidigare forskningen visat på och antyder att något, som vi tolkar som revolutionerande har inträffat i samband med #metoo. Ett feministiskt perspektiv har tagit över platsen som rådande för att förklara och förstå sexuellt våld.

I debatten kring #metoo och sexuellt våld dominerade alltså en feministisk diskurs. Trots att en feministisk diskurs var den mest framstående så fanns det de skribenter som utmanade den. För att svara till studiens syfte att undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring #metoo kommer vi nedan att analysera 14 artiklar som många utgår ifrån en feministiska diskurs eller också så utmanar den på något sätt. Således lyfter vi den diskursiva kamp som vi tycker oss ha funnit i debatten. Vi börjar med en skribent som vi tolkar framhåller en feministisk diskurs i förståelsen av sexuellt våld.

Genom manlighetsnormer påtvingas många män destruktiva beteenden som begränsar deras möjligheter. [...] Manlighetsnormerna gör att många män uppmanas att ständigt bevisa sin manlighet, uppmuntrar aggressivt och våldsamt beteende som drabbar andra och sig själva och leder till en anti-pluggkultur. Exempel på detta är sexuella ofredande mot flickor och kvinnor, våld i nära relationer och kriminella gäng. Vi behöver arbeta

långsiktigt för att förändra mansrollen. [...] #MeToo rörelsen och männens frånvaro från att delta i kampanjen visar tydligt att det är män som är både problemet och lösningen på hur vi bekämpar sexualbrott i Sverige.

(Hannah, 2017-10-19)

Vi tolkar det som att Hannah med sitt citat visar på att han förstår orsakerna till sexuellt våld som beroende av manlighetsnormer. Precis som Hlavka (2014) skriver, är manlighetsnormer en del av den heteronormativa diskursen som lär både män och kvinnor hur de ska bete sig och agera utifrån de förväntade könsrollerna. Hannah belyser den heteronormativa diskursen som problematisk genom att förklara manlighetsnormer med ordval som "påtvingas män" och "begränsar deras möjligheter". Han gör på så vis ett försök att utmana den tidigare hegemoniska heteronormativa diskursen, vilket ger oss en förståelse för den diskursiva praktiken i texten (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Vi tolkar det som att Hannah kommer från en feministisk diskurs som förstår den patriarkala strukturen vilken upprätthåller manlighetsnormer som orsaken till sexuellt våld (Brownmiller, 1975). Med en meningsuppbyggnad av hög affinitet som "...det är män som är både problemet och lösningen..." ger ett intryck av att konstateranden görs. Roberts uttalande framstår genom den strategin som objektivt och sant vilket är en typ av modalisering som påverkar konstruktionen av den diskurs han vill lyfta (Winther Jørgensen och Phillips, 2000).

Magnus Falkman ställer sig till skillnad från Hannah kritisk till den feministiska förståelsen som dominerar i debatten. I Falkmans insändare tycker vi oss istället urskilja en form av upprätthållande av den heteronormativa diskursen.

Det ställs krav på att män måste lära sig vart gränserna går. Men är det rimligt att unga män med begränsad erfarenhet av det motsatta könet ska avkrävas full koll på vart alla gränser går, då alla kvinnor sätter sina egna unika gränser vad gäller integritet och tolerans? Jag tycker inte det. [...] Det finns så många scenarier, så många möjligheter till att det kan uppstå missförstånd mellan könen. Det tar dock inte den allt mer skenande Metoo- kampanjen hänsyn till. Här har kvinnorna alltid tolkningsföreträde. Här finns inga utrymmen för missförstånd eller felbedömningar. Allt är övergrepp och sexuella trakasserier, även den mest banala händelsen. Allt är inte svart eller vitt. Så länge Metoo-kampanjen inte förhåller sig till detta, utan i stället sätter fokus på fel frågor - har jag svårt att se hur kampanjen ska kunna bidra till en långsiktig lösning på problematiken med sexuella trakasserier och övergrepp. (Falkman, 2017-12-04)

Genom att skriva “allt är övergrepp och sexuella trakasserier, även den mest banala händelsen” tolkar vi det som att Falkman underminerar kvinnors berättelser och således upprätthåller den heteronormativa diskursen om vissa offer som icke trovärdiga. Edgren (2011) problematiserar just detta, hur den ideala bilden av offerskapet reproduceras, och hur diskurserna i samhället styr om den utsatte får godkännas som offer eller ej. Vi tycker oss se att Falkman använder sig av typ av claimsmaking-strategi i texten där han låter läsaren fylla i de luckor som finns i informationen (Loseke, 2003). När Falkman skriver “Allt är övergrepp och sexuella trakasserier, även den mest banala händelsen.” ger han inget exempel på vad som skulle vara en banal händelse vilket utesluter information och kan styrka att läsaren kommer att förstå fenomenet utifrån den diskurs Falkman lyfter.

Falkmans och Hannahs debatterande citat kring sexuellt våld i kampanjen #metoo visar på att det förs en diskursiv kamp där representanter för de olika diskurserna bakom argumenten kämpar om vad som ska gälla som “sant” (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Genom att Falkman ställer sig kritisk till den feministiska diskursen och Hannah utgår ifrån den feministiska diskursen i sin text, tyder på att de strider om samma utrymme i förståelsen av orsaken och lösningen till sexuellt våld i debatten.

Schreiber lyfter i sin tur att det finns risker med att endast se sexuellt våld ur en diskurs, närmare bestämt ur ett feministiskt perspektiv. Hon framhåller vikten av att inte låta en diskurs få ta över utrymmet och räknas som “den sanna”. Om det finns flertalet diskurser som slåss om samma utrymme kan det vara en indikation på att det kommer ske förändringar i samhällets förståelse av ett fenomen (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Vi tolkar det som att Schreiber indirekt framhåller att det är av vikt för att finna en lösning på problemet med sexuellt våld.

Försök att studera våldtäktsmän visar på samma sätt att det finns många olika faktorer som ligger bakom våld och övergrepp, som inte nödvändigtvis bottnar i kvinnohat. [...] Rädslan för att utsättas för övergrepp är verklig, precis som så många modiga kvinnor har vittnat om under den senaste tiden. Men det är fel – och farligt – att stirra sig blind på strukturer och länka samman en handling med en annan utan att det faktiskt finns belägg för det. Genom att skylla övergrepp på ett grabbigt snack riskerar vi att missa andra möjliga orsaker till att män våldtar. (Schreiber, 2017-11-22)

Vi kan genom meningen “det finns många olika faktorer som ligger bakom våld och övergrepp, som inte nödvändigtvis bottnar i kvinnohat” se att hon tar visst avstånd från den feministiska diskursen som sagt har fått ta stor plats i debatten. Genom att ifrågasätta delar av den feministiska diskursen ger hon således utrymme till andra diskurser. Vi kan därför urskilja en interdiskursivitet i texten eftersom skribenten utmanar den dominerande diskursordningen (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Genom att skriva “Men det är fel – och farligt” kan vi se en typ av claimsmakingstrategi, där claimsmakern använder sig av ordval som ger publiken en bild av en typ av handlande kan leda till förödande konsekvenser (Loseke, 2003). Med hjälp av denna strategi har Schreiber lättare att vinna stöd hos sina läsare.

I artiklarna framkommer utöver skilda förståelser för sexuellt våld även en rad olika diskurser om offer och gärningsmän. I den tidigare forskningen lyfts hur offer tillskrivs flertalet egenskaper som tillslut skapar bilden av “det ideala offret”. Dessa egenskaper kopplas enligt Edgren (2011) till tidpunkt, plats och motstånd, alltså vilken tid personen blev utsatt, var det skedde och hur mycket eller om den utsatte gjorde motstånd. I tidigare forskning av Andersons och Doherty, (2008) diskuteras exempelvis offret i relation till “risktagande beteende” som en ibland avgörande aspekt gällande hur samhället och rättssystemet ser på utsatta personer. Ett risktagande beteende skulle exempelvis vara att ensam befinna sig i en park sent på kvällen. Genom denna bild av offret som aktör i händelsen skapas också en förståelse om att den utsatte själv kan påverka sin utsatthet och situation. Det skapar också en bild av gärningsmannen som en okänd person, en person som överfaller okända individer på stan. I citatet nedan kan denna diskurs tydligt urskiljas:

Den dystra sanningen är ju att det här hänger ihop med en internaliserad rädsla även för det offentliga rummet. Försvarsmekanismerna är många när mörkret faller. [...] man tar taxi hem om man har råd. Lär sig, utan att tänka, att undvika tysta, folktomma gator. Kollar alltid över axeln om man hör steg. Gena över en park? I don't think so. [...] Jag säger till mig själv att överfall händer supersällan. Men de händer. Och det är vem som helst, på väg hem i mörkret, som drabbas. (Lindblad, 2017-11-11)

Formuleringar som “Gena över en park? I don't think so” och “det är vem som helst, på väg hem i mörkret, som drabbas” tyder enligt vår tolkning på att författaren av texten kan komma från en förståelse av att sexuellt våld sker ute, av en okänd person, men också att graden av

utsatthet är någonting som kan regleras av individen själv. Enligt Anderson och Doherty (2008) grundar sig den förståelsen i den heteronormativa diskursen som förväntar sig att kvinnor ska agera utifrån sin könsroll och vara ansvarsfulla, inte dricka för mycket alkohol och inte gå hem i mörkret ensamma. Vi tolkar det som att Lindblad skriver utifrån endast en diskurs om sexuellt våld, vilket indikerar på en form av interdiskursivitet som hjälper till att upprätthålla en social struktur, i det här fallet försiktighet med att gå ute själv (Winther Jørgensen och Phillips, 2000).

I citatet nedan kan vi utläsa en motdiskurs till diskursen om det ideala offret och gärningsmannen. Vi tolkar det som att dessa citat tillsammans utgör en diskursiv kamp om vilken diskurs som ska vara den rådande gällande förståelsen av vem som begår sexuellt våld.

Se, här är de: monstren. Men de skyldiga ser inte ut som monster. De ser ut som, och är, helt vanliga människor. Jag vet inte hur, men jag vet att vi måste förbi våra nästan mytiska föreställningar om övergrepp om vi ska kunna komma vidare, bortom skammen. (Magnusson, 2017-10-25)

Magnusson ställer sig precis som Edgren (2011:141-144) kritisk till synen på den ideala gärningsmannen, då det leder till föreställningen om det ideala offret. I citatet uppfattar vi en feministisk diskurs eftersom den just kritiserar bilden av det ideala offret och gärningsmannen. När Magnusson skriver "Men de skyldiga ser inte ut som monster. De ser ut som, och är, helt vanliga människor" kan vi tolka det som att skribenten indirekt menar att gärningsmannen kan vara någon i offrets närhet. Även Gavey (2005) skriver i sin studie att offerskapet måste förstås utifrån att sexuella övergrepp också sker i nära relationer. Genom att Magnusson gör ett claim som "vi måste" tyder det på att texten innehåller en modalitet med hög affinitet, att hennes förståelse är sann och vedertagen (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Magnusson utmanar med sina ordval den rådande diskursen om det ideala offret och gärningsmannen, vilket ger oss en förståelse för den diskursiva praktiken i texten (Winther Jørgensen och Phillips, 2000).

I debatten kring sexuellt våld i kampanjen #metoo kan vi utöver diskussioner kring offer och gärningsmän och orsakerna till sexuellt våld urskilja flertalet skribenter som belyser vikten av att lyfta osedda grupper och kategorier av människor i diskussionen kring sexuellt våld. Dessa röster präglas av en feministisk diskurs i vilken maktrelationer mellan könen ses som orsaken, men vill också påvisa att maktrelationer är mer komplexa än så och inte endast rör kategorin kön. Enligt Rodino Colocino (2014) ges kategorier som klass, etnicitet, sexualitet, ålder och

funktion inte alls samma utrymme till förståelse eller diskussion när det kommer till sexuellt våld, vilket vissa skribenter i debatten också försöker påvisa. Detta perspektiv förstår vi som intersektionellt och tolkar därigenom skribenterna som framhåller detta perspektiv förstår sexuellt våld utifrån en intersektionell diskurs. Den intersektionella diskursen vill påvisa att sexuellt våld inte hanteras och förstås på samma sätt när det kommer till vissa kategorier av människor och minoritetsgrupper i samhället. Enligt Livholts (2007) är förståelsen av offerskapet och förövare starkt kopplat till både genus, klasstillhörighet och etnicitet. I en artikel skriven av personer från olika förbund samt brukar- och intresseföreningar för sexarbetare och drogbrukare, lyfts hur dessa grupper ibland exkluderas från hjälp och stöd. De vill med sin artikel belysa att sexuellt våld även sker i andra sammanhang än vad våra internaliserade föreställningar säger och att denna exkludering kan bero på att de tillhör en minoritetsgrupp som har ett levnadssätt som normsamhället saknar förståelse för.

För de migranter som säljer sex väntar oftast deportation. Detta trots att de räknas som offer för trafficking enbart på grund av sin migrantstatus, vilket bland annat leder till rasprofilering, deportering, traumatiserande polisingripanden och förlorad möjlighet att yttra sig kring sin situation. [...] Alla våra olika erfarenheter förtjänar att bli bedömda som lika trovärdiga och våra mänskliga rättigheter måste respekteras oavsett hur dessa erfarenheter uppfattas i det aktuella samhällsklimatet. (Gustafsson Et al. 2017-12-02)

Skribenterna påvisar förödande konsekvenser som migranter som säljer sex ofta utsätts för, just på grund av sin roll som migrant och sexarbetare. I texten refererar skribenterna till de mänskliga rättigheterna som någonting vi måste respektera vilket tyder på att de kommer från en förståelse om alla människors lika värde (Akademikerförbundet SSR, 2015:16-17). Genom att använda sig av Fairclough's analysverktyg intertextualitet kan vi belysa att skribenterna använder andra källor för att få fram och stärka sitt budskap (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Best (2013) menar att det även inom claimsmaking är vanligt att understödja sin text med en legitim källa som då exempelvis mänskliga rättigheter eftersom budskapet då tas på större allvar. Enligt vår tolkning förstår skribenterna dessa minoritetsgruppers utsatthet för sexuellt våld utifrån en intersektionell diskurs. I första delen av citatet kommer enligt vår tolkning det intersektionella perspektivet fram på ett tydligt sätt eftersom de problematiserar det faktum att deras etnicitet och migrantstatus förändrar de utsattas offerskap (Livholts, 2007). Vi kan därigenom se att skribenterna utmanar den dominerande feministiska diskursen om könsmaktsordning och istället tillför intersektionella tankar kring maktordningen.

I debatten kring #metoo har vi som sagt urskiljt att det har skett en förskjutning i diskursordningen kring sexuellt våld. I samband med #metoo kampanjens genomslag har vi kunnat urskilja att en diskursiv kamp fortsatt om vilken förståelse som ska gälla som rådande, trots att en feministisk dominerar (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). En skribent som visar tydligt på hur hans förståelse av sexuellt våld har skiftat i och med #metoo är Erik Helmerson.

Utan att känna varandra har vi gått sida vid sida i exakt samma värld.
Men, uppenbarligen, inte i samma universum. [...] #jagharaldrig varit rädd
för att dela hotellrum med arbetskompisar. Eller för den delen hotell.
Ingen har försökt sparka in min dörr mitt i natten för att ha sex med mig -
trots att alkohol ett antal gånger varit inblandat. Aldrig varit rädd, aldrig
kommit på tanken på att behöva vara rädd. [...] Det som finns under ytan,
den ruttnande undervegetationen, har jag sluppit se, höra och känna. Av ett
enda skäl: jag är född som man. (Helmerson, 2017-11-30)

I citatet kan vi urskilja att författaren har tillägnat sig en feministisk förståelse av sexuellt våld och utsatthet genom att belysa hur han som man varit blind för de förtryck kvinnor tvingats utsättas för. Precis som vi nämnt tidigare har den feministiska rörelsens mål varit att uppmärksamma de förtryck kvinnor lever under (Freedman, 2003). Statistiska undersökningar har även de visat på att kvinnors utsatthet för sexuellt våld är ett omfattande problem (WHO, 2017). Vi tolkar det som att Helmerson menar att han nu i samband med #metoo har fått en insikt om att han som man har levt i en skyddad bubbla som har gjort att han inte har förstått det strukturella förtryck som enligt det feministiska perspektivet finns mellan könen. Med uttrycket: "Av ett enda skäl: jag är född som man" lyfter han just könsaspekten som orsaken till hans blindhet, vilket är en indikation på att han skriver utifrån en feministisk diskurs. Med Helmersons citat går det att belysa just hur det genom #metoo kan ha skett en förändring i diskursordningen. Uppfattningen om sexuellt våld och rollerna offer och gärningsman tycks ha omstrukturerats, och en feministisk diskurs givits en dominerande position.

I det här kapitlet har vi lyft diskursiva kamper rörande olika förståelser av sexuellt våld vi tycker oss ha sett i debatten. Den heteronormativa diskursen har varit den mest dominerande diskursen i samhället, men i debatten framstår den feministiska som den dominerande. Frågan är vilken diskurs som kommer att gälla som rådande nu efter #metoo? En stor del av skribenterna har enligt vår tolkning skrivit utifrån en feministisk förståelse där ett

ifrågasättande av det ideala offret har varit ett belyst ämne, men diskursen har också fått kritik i från andra skribenter. Genom att då ställa citat med olika förståelser mot varandra kunde vi tydligt urskilja hur en diskursiv kamp har förts (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Något citaten har också ifrågasatt delar av den feministiska diskursen genom att trycka på att andra perspektiv inte får glömmas bort. Det intersektionella perspektiv är ett exempel på detta, som vill belysa att maktaspekten sträcker sig över fler kategorier än bara kön (Livholts, 2007). Vi kan således se att det också skett diskursiva kamper inom diskursen. I den sista delen av kapitlet lyfter vi igen hur det kan ha skett en förskjutning av förståelsen av sexuellt våld genom kampanjen #metoo. Från att samhället har dominerats av en heteronormativ diskurs i sin förståelse av sexuellt våld, kan vi i samband med #metoo tolka det som att feministisk diskurs fått en dominerande position. Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar att en diskurs kan råda över ett samhälle för att sedan tas över av en annan, och att en konsekvens av förskjutningar av diskurser kan vara att de i sin tur påverkar den sociala praktiken. Att diskursordningen förändras från en heteronormativ förståelse till en feministiskt förståelse tänker vi skulle kunna förändra människors förståelse och tal om sexuellt våld, exempelvis på arbetsplatser eller i hemmet.

6.2 Rättsstaten

I debatten kring #metoo framkom en hel del åsikter kring rättsstaten. Till en början lyftes feministiska åsikter som problematiserade hanterandet av offer för sexualbrott i rättsprocesser. Åsikterna går att förstås ur en feministisk diskurs som ser hanterandet av offer i rättssystemet som en konsekvens av heteronormen (Anderson och Doherty, 2008). Debatten tog någon månad efter #metoo kampanjens genomslag en ny riktning i samband med att media påbörjade uthängningar av personer. Personerna namngavs i tidningspress för att ha begått någon form av sexuellt våld utan att ha genomgått en rättsprocess. Det genererade en debatt där vissa ställde sig starkt kritiska och påpekade att det riskerade rättssäkerheten medan andra lyfte händelserna som behövliga då rättsprocessen hittills inte lyckats ge den upprättelse offer söker i och med sina anmälningar.

I ett citat från en artikel skriven av Matilda Gustavsson lyfts det hur sexualbrott är svåra att utreda vilket statistik också visar på med siffror på att endast 1 189 personer lagfördes för sexualbrott 2016 medan anmälningarna låg på siffran 20 284 (BRÅ, 2018). Gustavsson lyfter hur offrets berättelse ofta står som det enda beviset för att sexuellt våld skulle ha inträffat och problematiserar det utifrån diskurser om offerskapet.

Sexuella brott är svåra att utreda, och i brist på tekniska bevis så återstår min berättelse: min förmåga att genom min person vara trovärdig. Och

innan man ens orkar tänka på en anmälan skapar den inre åklagaren skam genom att viska om ens drickande eller omåttliga bekräftelsebehov, eller om att man kanske utstrålar någon sorts brist, en svaghet som får andra att tänka att de kan behandla en hur som helst. (Gustavsson, 2017-12-09)

Enligt vår analys tycks Gustavsson komma från en feministisk syn på offerrollen och lyfter med sin text konsekvenserna av den dominerande förståelsen av det "ideala offret". Att skriva att personer som blivit utsatta för sexuellt våld skulle ha en inre åklagare som viskar om "ens drickande eller omåttliga bekräftelsebehov" tolkar vi som att hon vill understryka att diskursen om det "ideala offret" tar sig in i offrets uppfattning om sig själv. Vi tycker oss se att hon menar att skammen och skulden har satt sig kroppen hos kvinnan vilket kan förstås utifrån en feministisk diskurs som framhåller att hanterandet av offerskapet genererar just dessa känslor (Anderson och Doherty, 2008). Precis som Lundgren (1991) menar tolkar vi det som att den utsatta kvinnan normaliserar gärningen genom att bortförklara övergreppet med att hon skulle ha agerat annorlunda. Hon lägger därigenom skulden på sig själv och eftersom det är det bemötandet hon även får från rättsväsendet så övertygar hon sig själv att så också är fallet.

Linderborg diskuterar i sin artikel fallet i Fittja som kan ses som ett exempel på hur polisen misslyckats med att utreda ett grovt sexualbrott i Fittja. Lindeborg belyser i sin text hur människor tillhörande vissa kategorier inte behandlas lika eller tas på lika stort allvar av polisen vid sexualbrottsfall som människor som passar in i samhällsmoralen. Lindeborg skriver:

Det är en smärtsam bit av Sverige. Och av klassamhället. Om kvinnan hade varit säg lärare i stället för en narkoman vars hela persona redan utmanar samhällsmoralen, hade förmodligen polisen ansträngt sig mer. (Linderborg, 2017-12-21)

I citatet tolkar vi det som att Linderborg utgår ifrån en intersektionell diskurs när hon belyser att polisen förmodligen ansträngt sig mer om kvinnan som blivit utsatt inte var narkoman. Hon utmanar på så vis den i debatten dominerande feministiska diskurs som betonar könsmaktsordningen som den stora orsaken till sexuellt våld. Precis som Rodino Colocino (2014) framhåller Linderborg vikten av att erkänna att sexuellt våld kan vara relaterat till en strukturell makt som drabbar flera kategorier en endast de som rör kön. Linderborg lyfter begreppen "klassamhället" och "narkoman" vilket indikerar att hon vill belysa vikten av att se utsatthet utifrån olika intersektionella kategorier. Det är möjligt att Linderborg vill

uppmärksamma en problematik som kommer med bilden av det “ideala offret”, och då speciellt i kontakt med polisen eller rätten. Enligt Bergenheim (2005) reproduceras bilden av det ideala offret i rättssammanhang, eftersom personer utsatta för sexuellt våld i rättssalen bedöms utifrån sin livsstil, klädval, osv. Genom att skriva; “Om kvinnan hade varit såg lärare i stället för en narkoman vars hela persona redan utmanar samhällsmoralen, hade förmodligen polisen ansträngt sig mer.” går det att tolka det som att Linderborg vill visa på att personer som går emot en normativ livsstil är ännu mer utsatta i situationer kopplade till sexuellt våld.

Diskussionen kring uthängningar av enskilda personer i media kom som tidigare nämnt att få stort utrymme i debatten om #metoo. I en artikel av Jan Guillou diskuteras det problematiska med att “hänga ut” personer i media som förövare, trots att personen inte ställts inför rätta i en domstol.

Revolutionen i Sverige har hittills avrättat något dus-sin män och en kvinna. De anklagelser som riktats mot delinkventerna har skiftat. Men en sak har de alla gemen-samt. Ingen av dem har befunnits skyl-dig i domstol för vare sig sexuella tra-kasserier eller annat. De har alla dömts av en kombination av nätskvaller och journalistik. Alltså lynchats. [...] Men nu är det som det är. Innan det är försent och Metoo övergår i galen-skap måste vi besinna oss. Revolutio-nens goda sida är uppenbar, insikten att vår omskrutna svenska jämställdhet i stora delar var en illusion. Men den onda sidan av revolutionen är också uppenbar, eller borde vara det: lynch-justisen, personliga hämndmotiv som plötsligt fått trovärdighetens vingar, råa politiska motiv, strävan att skada konkurrenter, missriktad feministisk ambition att undergräva rättssäkerhe-ten eller gammaldags svart hat som nu kan kläs upp i Metoos silverglänsande rustning. (Guillou, 2017-12-10)

Guillou använder i sin text en del starka uttryck för att föra fram sitt claim. Exempel på dessa uttryck är “avrättat” och “lynchats”. Meningsuppbyggnader som “Innan det är försent och Metoo övergår i galenskap måste vi besinna oss” och “den onda sidan av revolutionen är också uppenbar” är ett tecken på Faircloughs analysverktyg hög affinitet, vilket innebär att författaren konstaterar någonting som självklart och sant. Denna modalitet påverkar hur Guillou konstruerar diskursen han med sin text försöker upprätthålla (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Enligt vår tolkning ställer sig Guillou kritisk till den feministiska diskursen som de i debatten har lyft uthängningarna som ett behövligt steg för att få en konkret förändring på problemet med sexuellt våld ofta skriver utifrån. Guillous kritiska hållning och den feministiska diskursen kring denna fråga ger oss en indikation på en diskursiv kamp. Den

ena förstår uthängningarna av enskilda personer som problematisk i förhållande till rättssäkerheten och den andra lyfter vikten av en strukturell förändring av rättsväsendets hantering av sexuellt våld. I likhet med Guillou lyfter Staffan Heimerson liknande poänger i sin artikel och pekar i nedanstående citat på några konsekvenser han anser uthängningar av enskilda personer kommer att leda till:

Indignation över pojkars drullighet och identifikation med kvinnors utsatthet skapar rea på att sparka folk. Nolltoleransen, speciellt mot den konstärliga sektorns stjärnor, gör Sverige till ett kulturellt kalhygge. Prostitutionen ökar. Män känner att betald sex är juridiskt säkrare än kärlek hittad på kalas, dejtingsajter och arbetsplatsen. Två generationer unga människor kommer i en framtid att klandra oss för att de förlorat chansen till sexualitetens glädje. (Heimerson, 2017-11-27)

Heimersson diskuterar i sin artikel vad uthängningar av personer gör med det svenska samhället. Med meningarna; "Prostitutionen ökar. Män känner att betald sex är juridiskt säkrare än kärlek hittad på kalas, dejtingsajter och arbetsplatsen." tycker vi oss kunna urskilja en form av claimsmakingstrategi där en claimsmaker för samman två olika element. Läsaren ges information om ett typ av problem (prostitution) för att sedan få ta del av skribentens egna åsikter rörande mäns osäkerhet att efter #metoo våga flirta med kvinnor. Genom att Heimerson sammanför dessa två element ges läsaren anledning att tro att prostitutionen ökar på grund av att män är rädda för att bli uthängda i media (Loseke, 2003). Heimerson skriver sedan; "Två generationer unga människor kommer i en framtid att klandra oss för att de förlorat chansen till sexualitetens glädje.". Genom att påstå att sexualitetens glädje går förlorad i samband med att vi tillåter uthängningar av enskilda personer tolkar vi det som att Heimerson ställer sig kritisk till den feministiska diskursen och utgår mer från en heteronormativ diskurs. Han problematiserar indirekt de facto att män ska behöva anpassa sig vilket den heteronormativa diskursen framhåller som onaturligt eftersom män av biologiska skäl agerar utifrån sin sexualitet och därav inte kan anpassa sig (Bergenheim, 2005).

I en text skriven av Peter Wolodarski tycker vi oss se att den diskursiva kampen mellan den feministiska diskursen som framhåller vikten av uthängningarna och diskursen om rättssäkerheten lyfts. Wolodarski ställer sig både kritisk till att personer hängs ut, för att samtidigt påpeka andra aspekter av problemet:

Ser vi inte upp har vi plötsligt outsourcat rättsskipningen till sociala medier, där ingen har rätt till vare sig offentlig försvarare eller lagstyrd

prövning. Det gäller att bejaka den nya trans-parensen, som ger röst åt många som tidigare inte kommit tals, utan att för den skull låta flockmentalitet och an-talet delningar gå ut över rättssäkerhet och skydd för enskildas integritet. Metoo-kampanjen fångar denna svåra avvägning: å ena sidan behöver vittnesmålen komma fram, å andra sidan riskerar spridningen av obekräftade uppgifter att få sådan kraft att oskyldiga offras på vägen. Här gäller det att hålla fast vid flera principer samtidigt, och vårda empati, saktighet och en känsla för proportioner. (Wolodarski, 2017-10-22)

Vi tolkar det som att Wolodarski använder sig av en claimsmakingstrategi i sin artikel som används för att nå fler typer av läsare. Enligt Loseke (2003) är en claimsmakingstrategi att göra claims vid rätt tidpunkt, när människor har en verklig händelse att koppla det till. Genom uthängningar av personer i media har läsarna blivit engagerade i händelserna, och när Wolodarski sedan väljer att både ta upp det problematiska med uthängningar och det problematiska med att inte låta vittnesmålen komma fram fångar han sin publik. Wolodarski börjar i sin text med att kritisera den rättsskipning och uthängning av personer som genom kampanjen skett i media, för att sedan nämna att vittnesmålen också måste komma fram på något sätt. Med meningen "Ser vi inte upp har vi plötsligt outsourcat rättsskipningen till sociala medier..." tolkar vi det som att Wolodarski ändå förstår uthängningarna som problematiska, men till skillnad från Guillou och Heimerson använder han sig av mer lågmälda strategier för att få fram sin synpunkt. Hans dubbelhet i sin beskrivning tyder enligt begreppet modalisering på låg affinitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Precis som Wolodarski ställer sig skribenten i nästa citat kritisk till uthängningarna av personer, men fokuserar också på att samhällets syn på offret är problematiskt:

Ja, vad händer nu? Jag hoppas att det här bara är början. Att #metoo kommer in i en andra andning, en som handlar mindre om att köra högafflarna i enskilda personer, i ren vrede över att det ju ändå inte går att få dem dömda i domstol. En som fokuserar mindre på rättssalarna över lag, och mindre på bekännelser, mindre på individerna. Jag hoppas att vi fortsättningsvis kan prata mer om mekanismerna bakom sexövergrepp, och hur vi motverkar dem. Om fördomarna som finns mot offren. Om vilka som kan vara offer och hur äkta offer beter sig. Och jag hoppas att vi kan prata om skammen. För det är ju intressant nog den som inte bara

hindrar de utsatta från att tala, utan som också varit drivande i #metoo:s första fas.” (Magnusson, 2017-10-25)

Enligt oss visar Magnusson på att hon vill belysa att hela #metoo-debatten har drabbats av en förskjutning i vad den var menad att handla om. Syftet var att offer skulle få föra sin talan och bli lyssnade på men debatten om uthängningarna av enskilda personer har kommit att ta över stor del av fokus. Enligt vår analys tycks Magnusson utgå från en kritisk position till diskursen om rättssäkerheten då hon med meningen “Jag hoppas att vi förhoppningsvis kan prata mer om mekanismerna bakom sexövergrepp, och hur vi motverkar dem.” lyfter förhoppningar om att debatten kring #metoo framöver kommer att fokusera mer på de bakomliggande orsakerna till sexuellt våld. Magnusson kritiserar bilden av det “ideala offret” genom att skriva; “Om fördomarna som finns mot offren. Om vilka som kan vara offer och hur äkta offer betar sig”. Vi tycker oss i detta citat se att författaren förstår sexuellt våld utifrån en feministisk diskurs då hon ställer sig kritisk till bilden av det “ideala offret” (Andersons & Dohertys, 2008).

Debatten kring #metoo och sexuellt våld började som en upprättelse för kvinnor som utsatts men fokus skiftade efter ett tag och kom att i många fall handla om uthängningarna av enskilda personer. Vi förstår denna skiftning som ännu en förskjutning i diskursordningen kring sexuellt våld i debatten (Winther Jørgensen och Phillips, 2000) Från att feministiska diskurser om upprättelse och omstrukturering av förståelsen av offer dominerat debatten, förflyttades fokus och utrymme gavs istället till att diskutera potentiella förövare som offer, offer för #metoo. Denna omstrukturering och dess konsekvenser tolkar vi som en indikation på att debatten och dess diskursiva fält har påverkat den sociala praktiken (ibid). Att exempelvis tidningar och media valde att frångå vissa pressetiska principer och namnge enskilda personer kan tolkas som ett exempel på att debatten kring #metoo påverkat den sociala praktiken.

6.3 Att tala

Sexuellt våld är starkt förknippat med skamkänslor vilket har bidragit till den tystnadskultur som så länge har rått. Utifrån en feministisk diskurs förstås tystnadskulturen bero på den dominanta heteronormativa diskursen som framhåller bilden av det ideala offret och gärningsmannen (Anderson & Doherty, 2008). Kvinnor lär sig hur de bör bete sig och agera samt att normalisera mäns beteenden vilket bidrar till känslan av skuld och skam vid fall av sexuellt våld. I och med #metoo bröt kvinnor tystnaden och utsatta gavs förutsättningar för att våga tala (NE, 2018). Kampanjen kom att skapa en förändring kring den rådande diskursordningen om sexuellt våld. Från att den heteronormativa diskursen varit dominerande tolkar vi det genom debatten som att allt fler nu förstår problematiken med sexuellt våld utifrån en feministisk diskurs. En insikt om den patriarkala strukturen i dagens samhälle påbörjades där mäns maktposition och privilegier började förstås som en stark orsak till sexuellt våld (Bergenheim, 2005). Karin Pettersson, politisk chefredaktör på Aftonbladet lyfter denna skiftning när hon skriver:

Beard menar att kvinnor inte kan erövra manlig makt som den definieras av män i vårt samhälle idag. Utan att själva makten, och vad som är makt, måste omdefinieras. Den som har rätt att tala har makt. Men kanske ännu mycket mer den som definierar reglerna för vem som har rätt att säga något. I den #metoo-rörelse som nu väller över oss har något förunderligt hänt. Kvinnorna har tagit kontroll över ordet. [...] I #metoo tog kvinnorna makten över ordet och bestämde vad som kunde sägas. Kanske är det första steget i det som Mary Beard talar om när hon säger att själva makten måste omdefinieras. Denna gång fanns inte kraften i fysisk styrka, status eller hög röst. Den fanns i lyssnandet, i bekräftandet och gemenskapen. (Pettersson, 2017-12-10)

Pettersson påvisar med sitt citat just denna förskjutning som har skett i och med #metoo kampanjens genomslag. Hon lyfter här hur den som har makt definierar vem som har rätt att tala och med uttrycket "...något förunderligt har hänt. Kvinnorna har tagit kontroll över ordet" visar hon indirekt på att det innan #metoos genomslag var män som hade makten att bestämma över ordet. Genom att undersöka intertextualiteten i texten kan vi urskilja att Pettersson refererar till Mary Beard för att stärka sitt budskap (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:86-87). Bakom meningen "Beard menar att kvinnor inte kan erövra manlig makt som

den definieras av män i vårt samhälle idag.” går det att utläsa en feministisk diskurs som betonar den patriarkala strukturen och därigenom manlig makt som orsaken till kvinnors tystnad (Bergenheim, 2005). Petterssons användning av Beards ord indikerar därigenom på att hon skriver utifrån en feministisk diskurs.

Vi kan se en viss omstrukturering i vem som har makten att tala i och med kampanjen #metoo. Kvinnor har brutit tystnadskulturen och vågat berätta om sina upplevelser vilket är påväg att leda till konsekvenser för samhällets hantering av sexuellt våld på alla plan. Trots denna omstrukturering finns det fortfarande de grupper och kategorier av människor som inte har möjligheten att tala. Genom att endast lyfta könsaspekten i maktordningen så förbises andra kategorier av människor som också drabbas av sexuellt våld (Rodino Colocino, 2014). I artikeln skriven av representanter från intresseföreningar, brukarföreningar och förbund för sexarbetare och drogbrukare lyfts den aspekten som någonting problematiskt:

Polisen upprätthåller den ensidiga bilden av oss som för traumatiserade och rädda för att prata och därför måste polisen föra vår talan, även om det är polisen själva som kan ha bidragit till trauma och rädsla. [...] Den svenska polisen har inte bara tagit sig rätten att föra vår talan, de bidrar också aktivt till att diskvalificera, och tysta, våra röster. (Gustafsson Et al. 2017-12-02)

Här lyfter skribenterna hur problematiskt det är för dessa grupper att våga tala och hur polisen tycks sakna förståelse för deras bidragande orsak till gruppernas rädsla och tystnad. Genom att skribenterna i denna text själva har erfarenheter inom eller i arbete med sexarbete och drogbrukare fungerar de i artikeln som språkrör för dessa grupper. Enligt Loseke (2013) tas claims på större allvar om claimsmakern förstås som extra behörig att tala om ett fenomen, vilket vi tolkar det som att skribenterna i det här fallet gör eftersom de står som representanter för dessa grupper. Edgren (2011) lyfter i sin studie hur intersektionella kategoriseringar kan spela roll i hur offerskapet legitimeras, vilket i sin tur påverkar ifall offret ges förutsättningar för att våga tala. Skribenterna belyser just detta genom att lyfta hur polisens kategorisering och förståelse av dessa grupper hämmar gruppernas möjligheter att tala. Vi tolkar det som att skribenterna precis som Michelle Rodino Colocino (2014), framhåller vikten att ha en intersektionell förståelse i hanteringen av sexualbrott och att de därigenom skriver utifrån en intersektionell diskurs.

Under temat “Att tala” har vi valt att inkludera diskussionen om rätten att få tala och uttrycka sina åsikter kring #metoo vilket var en förekommande diskussion i debatten. Flertalet röster

har ur ett feministiskt perspektiv uttryckt att det nu är kvinnornas tid att tala och att män därigenom bör vara tysta och lyssna, medan andra har uttryckt vikten av att allas röster inkluderas i kampen. I en artikel skriven av Jan Guillou framhålls en frustration över att inte få uttrycka sin åsikt så länge den inte överensstämmer med den dominerande feministiska diskursen i debatten:

Som ni märker, här bränns det. Minsta invändning mot revolutionens avig-sidor och man löper i det nuvarande stämmningsläget risk att bestraffas för att stå på sexförbrytares sida och för-svara patriarkatet. (Guillou, 2017-12-10)

Guillou använder sig i citatet av en claimsmaking-strategi där han drar konsekvenserna till det extrema för att finna stöd i sitt argument (Loseke, 2003). Uttrycket om att du riskerar att förstås "...stå på sexförbrytares sida och försvara patriarkatet" om du uttrycker minsta åsikt som går emot den dominerande feministiska diskursen, visar på att Guillou använder extrema konsekvenser för att stärka sitt argument. Hans citat går att förstås som att den diskursiva praktiken i debatten kring #metoo och sexuellt våld kan ha kommit att påverka den sociala praktiken. Har du en invändning mot den rådande diskursordningen riskerar du att förstås som försvarare av patriarkatet vilket kan leda till att du inte vågar uttrycka din åsikt. Alcoff och Gray (1993) refererar till Foucault som menar att det är svårt att gå emot en rådande diskurs även om du i din åsikt avviker, då en avvikelse ofta kan leda motsättningar och en känsla av skam och skuld. Att inte alla vågar uttrycka sin åsikt eller känner att de har rätten att tala om sexuellt våld tolkar vi som ett tecken på att den sociala praktiken har påverkats av debatten. Denna omstrukturering av diskursordningen som skett i samband med debatten kring #metoo och sexuellt våld kan förstås som en orsak till denna konsekvens (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:72-76).

I och med #metoo bröt kvinnorna den tystnadskultur som så länge rått kring sexuellt våld. En förändring av diskursordningen kring sexuellt våld påbörjades i samband med uppropan men den är fortfarande pågående. Uppropan bidrog till att en feministisk diskurs tog över som den dominerande förståelsen av tystnadskulturen kring sexuellt våld men andra åsikter och diskurser finns fortfarande vilket citaten i det här kapitlet visar på. Eftersom debatten fortgår och innehåller en hel del olika åsikter som kan ses grunda sig i olika diskursiva förståelser kan vi se en interdiskursivitet i debatten. När det finns många olika diskurser inom en diskursordning visar det på en typ av interdiskursivitet vilket kan tyda på att det sker förändringar i samhällsprocessen (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Det skulle kunna

innebära att även om #metoo har brutit stor del av tystnadskulturen så finns det fortfarande en risk att den diskursiva kamp som råder leder till att någon annan diskurs tar över platsen som den dominerande. Att förändringar håller på att ske i samhällsprocessen kan också vara en indikation på att den sociala praktiken påverkas (ibid). I analysen kring att tala om sexuellt våld och #metoo anser vi att det framkommer att den sociala praktiken har påverkats av debatten. Ett exempel är det att män som tidigare varit vana vid att få tycka och uttrycka sig inte längre känner att de har utrymmet eller rätten att säga sin åsikt.

7. Avslutande diskussion

Denna studies syfte var att ur ett diskursanalytiskt angreppssätt undersöka vilka diskurser om sexuellt våld som framkommer i debatten kring kampanjen #metoo i Sverige. Vidare var syftet att undersöka hur den diskursiva kampen har sett ut i debatten kring #metoo och hur den sociala praktiken eventuellt kan ha kommit att påverkats av debatten. Den första fråga vi ställde för att undersöka detta var: Vilka diskurser om kampanjen #metoo återfinns i svensk dagspress? Vi valde därför att analysera debattartiklar i svenska nyhetstidningar. Genom att belysa skribenternas åsikter har vi kunnat urskilja vilken eller vilka diskurser skribenten skriver utifrån. Med hjälp av det teoretiska begreppet claimsmaking och claimsmakingstrategier, samt Faircloughs diskursanalytiska angreppssätt kunde vi sedan undersöka texten i citaten och uppmärksamma hur skribenterna använde sig av olika strategier för att föra fram sina åsikter. Denna del av analysen besvarade vår andra frågeställning: Vilka strategier används av skribenterna för att föra fram sin åsikt? Vår tredje frågeställning löd: Hur ter sig den diskursiva kampen i debatten om sexuellt våld, det vill säga hur framställs vissa normer och antaganden som mer självklara än andra? För att undersöka detta valde vi att ställa de citat som utgick från olika diskurser eller förståelser mot varandra. Med hjälp av denna typ av disposition, kritisk diskursanalys som metod, claimsmaking som teori och tidigare forskning om sexuellt våld kunde vi sedan analysera materialet och komma fram till vilka normer och antaganden som ansågs mer självklara än andra i debatten om #metoo. Studiens sista frågeställning: Hur kan debatten eventuellt ha påverkat den sociala praktiken? belyste vi genom att titta på vilka diskurser som framkommer i debatten och hur den diskursiva kampen förs. Med hjälp av våra valda teoretiska begrepp, analysmetod och tidigare forskning kunde vi titta på både vad som faktiskt skrivs i debattartiklarna, vilka fenomen, händelser eller diskurser som uppmärksammas och ställts mot varandra. Vi kunde därigenom urskilja hur debatten tycks ha påverkat den sociala praktiken på vissa plan. Vi anser att vi med hjälp av dessa frågeställningar har lyckats svara på studiens syfte.

Vi har i vår studie funnit att det finns flertalet diskurser om talet om sexuellt våld i kampanjen #metoo. Den mest framstående diskursen i debatten visade sig vara en feministisk diskurs som förstår sexuellt våld som ett maktmedel beroende av patriarkala strukturer. Den hegemoniska heteronormativa diskursen i samhället har länge varit rådande även i förståelsen av sexuellt våld men i vår undersökning av debatten kring #metoo visade det sig att en feministisk diskurs var den mest framstående. Utifrån Faircloughs begrepp diskursordning tolkade vi det som att det skett en förskjutning i vilken diskurs som för tillfället är rådande i diskursordningen kring sexuellt våld (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:72-73). Vi fann att debatten tog olika riktningar och fokuserade på olika delar av #metoo och sexuellt våld. Många skribenter lyfte åsikter kring lösningen på sexuellt våld och de flesta grundade sina åsikter i en feministisk diskurs, men vissa lyfte istället motargument och ställde sig därigenom kritiska till den feministiska diskursen. I dessa diskussioner ansåg vi oss kunna urskilja en diskursiv kamp mellan den feministiska diskursen och de som ställde sig kritiska. Många av skribenterna diskuterade sexuellt våld utifrån en feministisk diskurs men belyste även vikten av att inkludera fler maktaspekter än bara de som rör kön. Den förståelsen kom vi att kalla för en intersektionell diskurs. En annan riktning som upptog stor del av debatten under hösten var diskussionen kring uthängningar av enskilda personer i media. I dessa diskussioner ansåg vi oss urskilja ännu en diskursiv kamp mellan de som lyfte rättssäkerheten som av främsta vikt och de som ansåg att uthängningarna var behövliga då rättsprocessen hittills inte lyckats ge den upprättelse offer söker i och med sina anmälningar. Diskussionen ledde till ett skifte i fokus som vi förstod som en förskjutning i diskursordningen kring sexuellt våld i debatten. Från att feministiska diskurser om upprättelse och omstrukturering av förståelsen av offer dominerat debatten, förflyttades fokus och utrymme gavs istället till att diskutera potentiella förövare som offer, offer för #metoo. I debatten var diskussionen kring offer och gärningsmän ett framstående tema. I debatten framkom en feministisk diskurs som dominerande, där förståelsen kring det "ideala offret" och den "ideala gärningsmannen" problematiseras både i förhållande till heteronormen, förståelsen kring tystnadskultur och i rättsväsendets hantering.

Då diskurser påverkar sociala relationers uppbyggnad och människors förståelse för olika fenomen påverkar de också den sociala praktiken. Under tema 6.1 kunde vi exempelvis se att det skett en förskjutning av diskurserna från en biologisk till en feministiska diskurs, där förslag på lösningar färgades av helt andra tankar än innan #metoo genomslag. Under tema 6.2 kunde vi se att den mediala pressetikern frångicks då enskilda personer namngavs utan att ha genomgått en rättsundersökning. Vi kunde under 6.3 urskilja att kvinnor i samband med #metoo tagit makten över ordet och att en del män upplever att de inte längre har utrymme att uttrycka sin åsikt. Dessa aspekter tolkar vi som tydliga tecken på att debatten tycks ha

påverkat den sociala praktiken eller också så det motsatta, att den sociala praktiken har påverkat debatten. Precis som Carlsson (2009:401) skriver påverkas människor av de diskurser som framkommer i medierapporteringen, men de är också själva med och påverkar de diskurser som sedan lyfts upp i media. På så sätt kan den diskursiva praktiken ses som en cirkel.

Något som genom hela studien har varit återkommande är den etiska aspekten om hur våra egna förståelser och värderingar kan ha påverkat våra val och tolkningar. Eftersom vi båda förstår sexuellt våld utifrån en feministisk diskurs är vi också medvetna om att studien kan ha färgats av det. Vi har dock försökt att visa på transparens genom hela studiens gång angående hur vi har gjort vissa tolkningar och val för att på så vis synliggöra vår påverkan av studien. Då en diskursanalys bygger på att forskaren själv ses som en del av forskningen, är vi också medvetna om att studien hade kunnat utformas på ett helt annat sätt om någon annan hade genomfört denna studie. Andra personer kanske exempelvis hade valt att göra ett annat urval, eller tolkat samma urval på ett helt annat sätt. Att det har publicerats flera tusentals artiklar om #metoo i massa svenska nyhetstidningar och att vi endast har genomgått 864 stycken kan också problematiseras eftersom det finns en risk att våra tolkningar eventuellt inte kan svara till hela debatten. Dock anser vi att denna studie är ett, om kanske småskaligt bidrag till att synliggöra diskurser om sexuellt våld i debatten kring #metoo.

Eftersom #metoo är ett så pass nytt fenomen finns det otroligt mycket att forska vidare om kring ämnet. Sexuellt våld är ett stort omfattande problem som behövs forskas på för att vi ska kunna skaffa oss kunskap om mekanismerna bakom sexuellt våld. Mer forskning kanske skulle kunna resultera i nya vägar och verktyg att använda oss av för att motarbeta sexuellt våld. Vi tror också att det är viktigt att bedriva mer forskning som undersöker just diskurser, då diskurser formar människors åsikter och värderingar och hur den sociala praktiken bedrivs. Eftersom den sociala praktiken påverkas av hur diskurserna ser ut i samhället påverkas också det sociala arbetet. Att diskurser är föränderliga innebär att de konstant är med och förändrar samhället. Vi anser därför att det skulle behövas göras fler studier angående diskurser om sexuellt våld i olika forum. Ett problem som några av skribenterna belyser i sina artiklar var att grupper för vilka olika maktordningar samverkar i att skapa en utsatt position har svårt att föra fram sin röst och bli lyssnad på när det kommer till sexuellt våld. Vi anser därför att vidare forskning om utsatta gruppers position kopplat till sexuellt våld också är ett viktigt ämne att forska vidare på. Dels för att skapa förståelse i samhället för deras utsatthet, dels för att ge dem en röst, men också för att det är en viktig del i det sociala arbetet då socialarbetare möter just utsatta människor med olika sociala problem.

Referenslista

Alyssa_Milano, (2017) If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet. If you've been sexually harassed or assaulted write 'me too' as a reply to this tweet. Me too. Suggested by a friend: "If all the woman who have been sexually harrassed or assaulted wrote 'Me too.' as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem." (Twitterpost) 15 Oktober.
[https://twitter.com/alyssa_milano/status/919659438700670976, Hämtat: 2018-04-16].

Akademikerförbundet SSR (2015) *Etik i socialt arbete - etisk kod för socialarbetare*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR.

Alcoff, Linda & Laura Gray (1993) *Survivor Discourse: Transgression or recuperation*. Chicago: The University of Chicago press journals.

Anderson, Irina & Kathy Doherty (2008) *Accounting for Rape: Psychology, Feminism and Discourse Analysis in the Study of Sexual Violence*. London & New York: Routledge.

Best, Joel (2013) *Social Problems*. New York: Norton & Company Inc.

Bergenheim, Åsa (2005) *Brottet, offret och förövaren: Vetenskapens och det svenska rättsväsendets syn på sexuella övergrepp mot kvinnor och barn 1850-2000*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Björk, Gunnela (1999) *Att förhandla sitt medborgarskap - Kvinnor som kollektiva politiska aktörer i Örebro 1900-1950*. Stockholm: Stockholms universitet.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2018) *Våldtäkt och sexualbrott*. [<https://www.bra.se/brott-och-statistik/statistik-utifran-brottstyper/valdtakt-och-sexualbrott.html>] Hämtat: 2018-04-04].

Brownmiller, Susan (1975) *Against Our Will: Men, Women and Rape*. New York: Simon & Schuster.

Bryman, Alan (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Buchanan Elizabeth & Annette Markham (2012) *Ethical Decision-Making and Internet Research: Recommendations*. Chicago: AoIR Ethics Working Committee.

Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner - En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur AB.

Börjesson, Mats & Eva Palmblad (2007) *Introduktion: "Motsatsen till relativism, detta bör vi aldrig glömma, stavas absolutism"*. I Börjesson, Mats & Eva Palmblad (red.) *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber AB.

Carlsson, Ninni (2009) *Avslöjandets tid - Kvinnors bearbetning av sexuella övergrepp*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.

David, Matthew & Carol D. Sutton (2016) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

- Edgren, Monika (2011) Berättelser om sexuellt våld i feministisk forskning. *Tidskrift för genusvetenskap* (4) ss.441-160. Malmö Högskola: Kultur och Samhälle.
- Etienne G. Krug, Linda L. James A. Dahlberg, Anthony B. Zwi Mercy and Lozano Rafael (2002) *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization (WHO).
- Freedman, Jane (2003) *Feminism*. Malmö: Liber AB.
- Gavey, Nicola (2005) *Just sex? The cultural scaffolding of rape*. London & New York: Routledge.
- Hlavka Heather R. (2014) Normalizing sexual violence: Young woman account for harassment and abuse. *GENDER & SOCIETY*, 28 (3): 337–358.
- Jeffners, Stina (1998) *Liksom våldtäkt, typ. : om ungdomars förståelse av våldtäkt*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (ROKS).
- Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) (red.) *Etiska dilemman : Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Lewis, Gail (2000) *'Race', Gender, Social Welfare: Encounters in a postcolonial society*. Cambridge: Polity Press.
- Livholts, Mona (2007) *Vanligt som vatten*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Ljungberg, Ann-Marie, Johan Lönnroth & Jimmy Sand (2017) *150 år av feminism – från kvinnosak till jämställdhetspolitik*. Göteborg: Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg.
- Loseke, Donileen R. (2003) *Thinking about social problem: An Introduction to Constructionist Perspectives*. University of South Florida: Aldine Transaction.
- Lundgren, Eva (1991) *Våldets normaliseringsprocess: två parter - två strategier*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (ROKS).
- Lundgren, Eva. (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfattningsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- McDonald, Paula & Sara Charlesworth (2013) Framing sexual harassments through media representation. *Woman's Studies International Forum*. 37: 95-103.
- Nationalencyklopedin (NE) (2018) *Sexuellt våld*.
[<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sexuella-trakasserier> Hämtat: 2018-04-18]
- Nationalencyklopedin (NE) (2018) *Me too-rörelsen*.
[<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/me-too-rörelsen> Hämtat: 2018-04-18]
- Nationellt Centrum för kvinnofrid (2018) *Sexuellt våld*.
[<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/sexuellt-vald/> Hämtat: 2018-04-18]

Retriever (2018) *Enormt genomslag för #metoo i media*. [<https://www.retriever.se/metoo/> Hämtat: 2018-04-26]

Rodino Colocino, Michelle (2014) #YesAllWomen: Intersectional Mobilization Against Sexual Assault is Radical (Again). *Feminist media studies*. 14 (6): 1113-1115. Pennsylvania state University.

Rosenberg, Tiina (2010) Är könet kallare än kapitalet? - Feminismens uppgång och fall i Sverige. *Tidskrift för genusvetenskap*. (3). 53-58.

Rönblom, Malin (2002) *Ett eget rum? kvinnors organisering möter etablerad politik*. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen.

SFS 2008:567. Diskrimineringslag. Stockholm. Kulturdepartementet.

SFS 1962:700. Brottsbalken. Stockholm: Justitiedepartementet.

Schmitz, Eva (2011) *Den nya kvinnorörelsen under 1970-talet av Eva Schmitz, fil.dr i sociologi*. [<http://www.ub.gu.se/kvinn/portaler/systerskap/historik/> Hämtat: 2018-04-18]

Steen, Anne-Lie (2003) *Mäns våld mot kvinnor - ett diskursivt slagfält: reflektioner kring kunskapsläget*. Göteborgs Universitet: Sociologiska institutionen.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Winther Jørgensen, Marianne och Louise Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Witkowska, Eva (2005) *Sexual harassment in schools Prevalence, structure and perceptions*. Stockholm: National institute for working life.

World health organisation (WHO) (2018) *Violence against women*. [<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/> Hämtat: 2018-04-18]

Referenslista över datamaterialet

Falkman, Magnus (2017) *Alla vill följa trenden, och skriva under Metoo*. 4 december.

[<http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayPDF?documentId=0573492017120412df93464a93753205a04b44646d5bbd&serviceId=2> Hämtat: 2018-03-26]

Guillou, Jan (2017) *Vi måste besinna oss - innan revolutionen övergår i galenskap*. 10 december.

[<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/wEPBEP/vi-maste-besinna-oss--innan-revolutionen-overgar-i-galenskap> Hämtat: 2018-03-26]

Gustafsson, Erica, Niklas Eklund, "Emma" & Pye Jacobsson (2017) *Ge oss sexarbetare och drogbrukare en röst*. 2 december. [<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/MgRR9m/ge-oss-sexarbetare-och-drogbrukare-en-rost> Hämtat: 2018-03-26]

Gustavsson, Matilda (2017) *Sexuell skam har alltid klubbat sig fast vid kvinnor*. 9 december. [<https://www.dn.se/kultur-noje/matilda-gustavsson-sexuell-skam-har-alltid-klubbat-sig-fast-vid-kvinnor/> Hämtat: 2018-03-26]

Hannah, Robert (2017) *Efter #metoo – det här kan vi göra nu*. 19 oktober.

[<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/pJ0zj/efter-metoo--det-har-kan-vi-gora-nu> Hämtat: 2018-03-26]

Heimerson, Staffan (2017) *Metoo en häxjakt med drag av Stalins utrensningar*. 27 november. [<https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/Eo43MA/metoo-en-haxjakt-med-drag-av-stalins-utrensningar> Hämtat: 2018-03-26]

Helmerson, Erik (2017) *Jag har aldrig varit rädd för kollegan*. 30 november.

[<https://www.dn.se/arkiv/ledare/jag-har-aldrig-varit-radd-for-kollegan/> Hämtat: 2018-03-26]

Lindblad, Helena (2017) *Ringvägen 00.49. Metoo-revolutionen talar äntligen klarspråk*. 11 november. [<https://www.dn.se/arkiv/stockholm/ringvagen-00-49-metoo-revolutionen-talar-antligen-klarsprak/> Hämtat: 2018-03-26]

Linderborg, Åsa (2017) *Domen i Fittja var det enda möjliga*. 21 december.

[<https://www.aftonbladet.se/kultur/a/EopV3K/domen-i-fittja-var-det-enda-mojliga> Hämtat: 2018-03-26]

Magnusson, Lisa (2017) *Gör upp med myten om vad sexuella övergrepp är*. 25 oktober.

[<https://www.dn.se/ledare/signerat/lisa-magnusson-gor-upp-med-myten-om-vad-sexovergrepp-ar/> Hämtat: 2018-03-26]

Pettersson, Karin (2017) *Hånet hon fick utstå på grund av sitt kön*. 10 december.

[<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/zLG2z9/hanet-hon-fick-utsta-pa-grund-av-sitt-kon> Hämtat: 2018-03-26]

Schreiber, Evelyn (2017) *Allt ont behöver inte hänga ihop*. 22 november

[<https://www.dn.se/arkiv/ledare/allt-ont-behoover-inte-hanga-ihop/> Hämtat: 2018-03-26]

Wolodarski, Peter (2017) *Peter Wolodarski: Kanske bevittnar vi det bästa som har hänt jämställdheten på länge*. 22 oktober. [<https://www.dn.se/arkiv/ledare/peter-wolodarski-kanske-bevittnar-vi-det-basta-som-hant-jamstalldheten-pa-lange/> Hämtat: 2018-03-26]